

**vakblad voor
informatieprofessionals**

01

Google Edit
voor People Search?

**Recht op
vergetelheid**

02

10 redenen
voor gebruik

Instagram

03

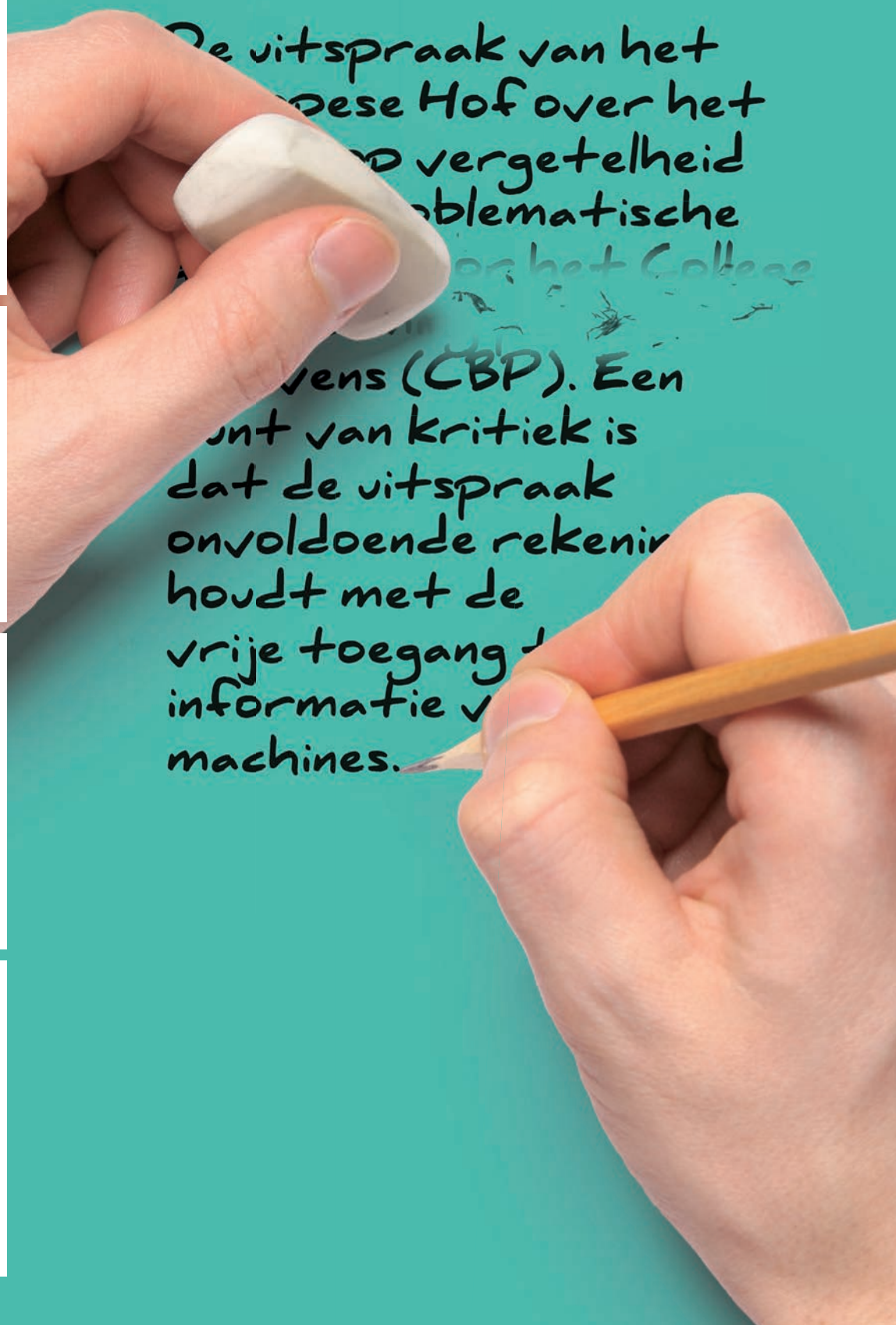
Wat zeggen
de trendrapporten?

**Informatie-
management**

04

UB Maastricht in
online leeromgeving

**Partner in
onderwijs-
innovatie**

100 YEARS
OF EXPERT-CURATED
CONTENT FOR 50 YEARS.

WE'RE THE STEWARDS OF
THE INFORMATION THAT
MATTERS MOST TO YOU.

CARING

FOR THE RESEARCH COMMUNITY'S MOST IMPACTFUL CONTENT

Web of Science™ connects scholarly content and researchers through citations and controlled indexing. For the past 50 years, we've curated databases spanning every discipline, so you know you're getting the most critical and regionally relevant information driving research around the world.

The global standard for finding and connecting scholarly content across disciplines and the globe, Web of Science is the only database that effectively translates the collective wisdom of the best researchers in each field into a dataset that makes that knowledge available to all.

Web of Science allows you to:

- **Benefit from cover-to-cover indexing** with an objective evaluation process to meet the highest standards
- **Use citation connections** to draw the full picture of the most reputable and impactful research in the scholarly community
- **Identify hidden patterns**, gaining insight into emerging research trends

Visit us at go.thomsonreuters.com/impactful to learn about all of our offerings.

2014 07

REDACTIONEEL

9 **Richard de Jeu** Hoe slim zijn de nieuwste smartwatches?

De nieuwe generatie smartwatches zijn geen omgebouwde, bonkige smartphones meer. Wel: hippe, multifunctionele pronkstukken die vooral als informatieverstrekkers fungeren.

10 **Frank Huysmans** IFLA-congres Lyon: bibliotheekvak raakt doordrenkt van digitalisering

Het tachtigste congres van IFLA, van 16 tot 22 augustus in Lyon, liet zien dat bibliotheken wereldwijd de digitaliseringshandschoen hebben opgepakt.

16 **Joris van Hoboken** Gevolgen van recht op vergetelheid

De uitspraak van het Europese Hof over het recht op vergetelheid heeft problematische gevolgen voor het College bescherming persoonsgegevens (CBP). Een stroom van kritiek is dat de uitspraak onvoldoende rekening houdt met de vrije toegang tot informatie via zoekmachines.

Dicht op de huid

'Sommige resultaten zijn mogelijk verwijderd op grond van Europese wetgeving inzake gegevensbescherming'. Na een zoekactie toont Google steeds vaker deze tekst onder aan een lijstje. Privacygevoelige informatie, roddel en onwaarheden over duizenden gewone Nederlanders zijn minder goed vindbaar geworden, dankzij een beslissing van het Europese Hof. Dat verplicht Google en andere zoekmachines om, als iemand vraagt om webpagina's met persoonlijke gegevens niet meer te tonen in de lijst met resultaten, dat verzoek serieus in behandeling te nemen. Voor de gedupeerden is dat uiteraard heel goed nieuws. Maar: hoe gaan zoekmachines het recht op vergetelheid in praktijk brengen? Zit de officiële waakhond voor dit soort aangelegenheden (het College bescherming persoonsgegevens) daar wel bovenop? En is de vrijheid van meningsuiting en de integriteit van nieuwsarchieven voldoende gegarandeerd? U leest het in deze IP

Ook smartwatches zitten de gewone mens dicht op de huid. Jouw hartslag, jouw sportieve prestaties en jouw locatie: voortaan is een kleine polsbeweging al genoeg om deze gegevens te bekijken en met Jan en alleman te delen. Dat op 2.000 manieren te zien is hoe laat het is: bijzaak. Informatieverstrekkers zijn het. In dit vakblad is een marktverkenning daarom op zijn plaats.

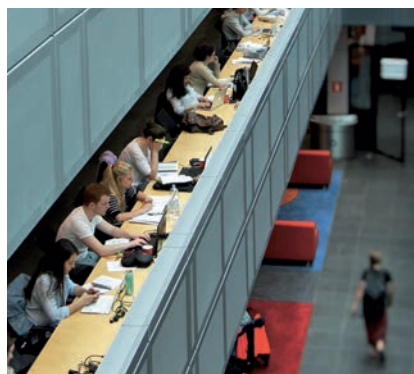
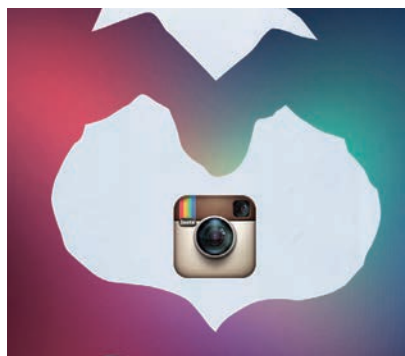
Alice Doek
redactie@informatieprofessional.nl

Hoe gaan verschillende sectoren in het informatiemanagement om met de trends in ons vakgebied? Drie trendrapporten geven antwoord vanuit verschillende invalshoeken.

22 Rob Coers

Instagram is de manier om met gebruikers in contact te komen en je product of dienst letterlijk in de picture te zetten. Tien redenen om Instagram als marketingtool te gebruiken.

26 Gaby Lutgens en Gwen Noteborn

De universiteitsbibliotheek Maastricht is als enige UB in Nederland eigenaar van de elektronische leeromgeving van de instelling. Daarmee is de betrokkenheid bij het onderwijs uitgebreid naar organisatie en ondersteuning.

06 Nieuws

15 **Column** Eric Sieverts

29 Agenda Events en exposities

30 Datavisualisatie Interview met informatiedesigner Kim Albrecht

33 Recht op informatie Ebooks in de rechtszaal

34 Lifehacking Maak van je telefoon een scanner

36 Professional in het nieuws Hanna Jochmann-Mannak

37 Mensen Student ♥ archieven

38 **Column** Frank Huysmans

Het volgende nummer van InformatieProfessional verschijnt 31 oktober.
Bijdragen voor dit nummer zijn welkom tot 13 oktober.

IP is samen met InformatieProfessional.nl het onafhankelijke platform voor de informatiespecialist van vandaag en morgen. De lezers werken in de informatie-, bibliotheek-, archief- en erfgoedwereld.

ISSN: 1385-5328

IP is een uitgave (18de jaargang) van Uitgeverij IP,
Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85,
www.informatieprofessional.nl

redactieadres

IP, Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85,
e-mail redactie@informatieprofessional.nl.

uitgever

Peter van Gorsel.

redactie

Alice Doek, Frank Huysmans, Alice de Jong, Marieke Kramer, Andrea Langendoen, Pepijn Lemmens, Leen Liefsoens, Edwin Mijsbergen (nieuwsredacteur), Paul Nieuwenhuysen, Ronald de Nijs (eindredacteur), Matthijs van Otegem, Eric Sieverts en Ans ter Woerds.

vormgeving

Eric van den Berg, egfvdberg@upcmail.nl,
Tom van Staveren, graphicisland@upcmail.nl.

medewerkers aan dit nummer

Maarten Brinkerink, Rob Coers, Joris van Hoboken,
Richard de Jeu, Evelien de Jonge, Gaby Lutgens, Niall
MacKellar, Gwen Noteborn en Raymond Snijders.
Omslag: Eric van den Berg

redactieadviesraad

Drs. P. Evers, drs. C. Groeneveld (voorzitter),
prof.dr. J.S. Mackenzie Owen.

abonnementen

IP verschijnt 9x per jaar, niet in januari, juli en augustus. Abonnementsprijs € 100,-. Instellingen met meer dan één abonnement op hetzelfde adres betalen voor het tweede en volgende abonnement € 65,-. Studentenabonnement € 55,- (maximale duur vier jaar), losse nummers € 13,-.

Opgave en vragen over abonnementen Nederland: Abonnementenland, Postbus 20, 1910 AA Uitgeest, tel. 0900-ABOLAND of 0900-226 52 63, € 0,10 per minuut, fax 0251-31 04 05, www.bladenbox.nl voor abonneren of www.aboland.nl voor adreswijzigingen en opzeggingen.

Opgave en vragen over abonnementen in België:
Abonnementenland, Diependaalweg 6, 3020 Herent,
tel. +32 (0)28 08 55 23, www.bladenbox.be voor
abonneren of www.aboland.be voor adreswijzigingen
en opzeggingen.

Beëindigen abonnement: abonnementen worden na de lopende abonnementsperiode met een jaar verlengd en kunnen niet tussentijds beëindigd worden; er wordt van uitgegaan dat de abonnee het blad ontvangt uit hoofde van zijn of haar beroep. Opzeggingen dienen uiterlijk twaalf weken vóór afloop van de abonnementsperiode bij Abonnementenland in bezit te zijn. Prijswijzigingen voorbehouden.

Leden van de KNVI komen in aanmerking voor een gereduceerd abonnementsstarief. Meer informatie biedt het KNVI-secretariaat, Mariaplaats 3, 3511 LH Utrecht, tel. 030-2330050. e-mail info@knvi.net. knvi.net.

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren in blad of op de site:
Uitgeverij IP tel. 06-44 09 19 85.

Het verlenen van toestemming tot publicatie in dit tijdschrift strekt zich tevens uit tot het in enigerlei vorm elektronisch beschikbaar stellen.

Nieuwe cursussen dit najaar bij GO opleidingen

01/10	Business Case Management	GAAT ZEKER DOOR
03/10	Klantgericht zoeken in de OB	GAAT ZEKER DOOR
03/10	Bewaartermijnen: selectie & vernietiging	GAAT ZEKER DOOR
07/10	Introductie semantisch web	
08/10	Semantisch zoeken	
08/10	Auteursrecht voor informatiespecialisten (basis)	
09/10	Introductie SharePoint	GAAT ZEKER DOOR
24/10	Haal meer uit SharePoint	GAAT ZEKER DOOR
27/10	Jeugdbibliotheekwerk	
29/10	Digitalisering van de informatievoorziening	GAAT ZEKER DOOR
29/10	Internet zoektechnieken voor dieper en geavanceerd zoeken	
31/10	Optimaliseren van digitale administratieve processen (Lean)	
31/10	Archiefbeheer in de praktijk	

Lucht in de collectie

Deze zomer is de Bibliotheek Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit Nijmegen samen met de Faculteit der Rechtsgeleerdheid (de hoofdbewoner) verhuisd naar het zogeheten Grotiusgebouw, vernoemd naar de Nederlandse rechtsgeleerde Hugo de Groot. 'In dit nieuwe pand, ontworpen door Benthem Crouwel Architecten, hebben we meer vierkante meters gekregen,' zegt bibliothecaris Thijs Severens. 'Onze collectie – met 90.000 banden in open opstelling – heeft weer lucht gekregen.'

Niet dat de collectie alleen uit papier bestaat. 'Ons beleid is gericht op een hybride bibliotheek: zowel een sterke

fysieke als een sterke digitale collectie. Budgetair gezien gaat nu nog iets meer dan de helft op aan gedrukt materiaal.' Natuurlijk verwacht Severens dat het digitale aandeel alleen maar zal toenemen. 'Toch zal ik het als bibliothecaris niet meer meemaken dat we geen fysiek materiaal meer hebben. Zeker de monografieëncollectie blijft in gedrukte vorm voorlopig nog van groot belang.' Severens ziet zowel bij de wetenschappelijke staf als de juristen in opleiding nog steeds een grote behoefte aan informatie op papier. Ook bij de nieuwe eerstejaars, die net van de middelbare school af komen. 'Dat vind ik aan de

ene kant opmerkelijk, aan de andere kant begrijpelijk: het is een prettige manier van werken om verschillende boeken rondom je laptop te verzamelen.'

Gevraagd naar de mooiste plek in de nieuwe bibliotheek antwoordt Severens: 'Voor mij persoonlijk is dat de ruimte waar we onze oude drukken bewaren: de Ceruttikamer, vernoemd naar de gelijknamige hoogleraar die destijds een grote collectie oude drukken heeft geschonken. Het is een heel modern vertrek, waar de gebruiker is omgeven door oude drukken – sommige van 450 jaar oud – die een traditie uitstralen.'

Foto: Jannes Linders

De kilheid van boekloze bibliotheken

Kathryn Miller

Papierloze bibliotheken worden steeds gewoner, met name in de onderwijswereld. Ze zijn een logische vervolgstap in de digitalisering van de informatievoorziening. De onlangs geopende Florida Polytechnic Library in de Verenigde Staten is het meest recente voorbeeld. Het is een indrukwekkende bibliotheek, die echter ook een gevoel van onbehagen oproept.

Door: Edwin Mijsbergen

Het gaat te ver om te beweren dat boekloze bibliotheken anno 2014 als paddestoelen uit de grond schieten, maar inmiddels kan wel worden vastgesteld dat berichten over dergelijke bibliotheken wereldwijd steeds vaker opduiken. Ook *IP* besteedde dit jaar een paar keer aandacht aan het thema, zoals in het artikel over het papierloze BiblioTech in Bexar County, Texas en – in het vorige nummer – in het interview met Ria Paulides, over de plannen van Hogeschool InHolland om in september 2015 een 100% di-

gitale bibliotheek te realiseren. Maar zelfs als je digitalisering een warm hart toedraagt is het even slikken wanneer je foto's ziet van de ruimtes die als vervanger van de traditionele bibliotheken moeten gaan fungeren. De foto van Kathryn Miller, directrice van de bibliotheken van de Florida Polytechnic University (FPU), illustreert dat gevoel van onbehagen goed. De centrale ruimte (*the commons*) van de onlangs geopende, papierloze Florida Polytechnic Library heeft een kille, klinische uitstraling die nauwelijks past bij de glimlach van de vriendelijke directeur. De bibliotheek

als zodanig is onherkenbaar geworden. Desondanks zijn de feiten over de bibliotheek indrukwekkend. *Library Journal* zette die onlangs op een rij.* De bibliotheek is bijna 3.400 vierkante meter groot en maakt deel uit van het door de Spaanse architect Santiago Calatrava ontworpen IST-gebouw (Innovation, Science and Technology), dat 60 miljoen dollar kostte. De bibliotheek bevat geen gedrukte boeken meer, maar de studenten hebben de beschikking over 135.000 digitale titels. Als zij toch papieren boeken willen lenen kunnen die

worden aangevraagd bij andere universiteiten in Florida, via interbibliotheccair leenverkeer. Daarnaast heeft de bibliotheek een jaarlijks budget van 60.000 dollar om uit te geven aan licenties voor ebooks die studenten willen raadplegen, maar die niet in de collectie aanwezig zijn. Als een titel twee of meer keer wordt geraadpleegd schaft de bibliotheek het ebook alsnog aan.

De bibliotheek biedt de eerste lichter van 500 studenten 30 pc's in de *commons* en een aantal laptops en tablets elders op de campus. Er zijn ook 12 laptops en 12 tablets beschikbaar voor uitleening. De bibliotheek beschikt over 12 ruimtes met grote presentatieschermen, waar studenten kunnen samenwerken aan projecten. Traditionele printers zijn nog wel aanwezig, maar studenten worden gestimuleerd om het 'Build Your Own Poly Library-systeem' te gebruiken, een platform van ProQuest Flow, waarmee je informatie organiseert in de cloud. Voor andere vormen van printen beschikt de bibliotheek over een Lab met 55 MakerBot 3D-printers en -scanners.

De Florida Polytechnic Library is klaar voor de toekomst. Miller vertelde *IP* desgevraagd dat 'enorm veel' bibliotheken interesse hebben getoond voor het model van haar bibliotheek omdat vrijwel al die bibliotheken nog op zoek zijn naar de juiste balans tussen papieren en digitale collecties. Het concept zal onvermijdelijk navolging krijgen en daar valt weinig tegenin te brengen. Maar juist daarom denken we met enige weemoed terug aan de fraaie leesalen van weleer, vol boekenkasten. Noem ons gerust ouderwets. Daar werden we gewoon warmer van.

* tinyurl.com/pk2khg6

Edwin Mijsbergen is
nieuwsredacteur van *IP*.

Hoe slim zijn de nieuwste smartwatches?

De afgelopen weken is er een vloedgolf aan nieuwe smartwatches gepresenteerd. Er is een trend van omgebouwde, relatief grote en bonkige smartphones die moeizaam om de pols gedragen konden worden, naar specifiek en nieuw ontworpen, zelfs hippe, multifunctionele pronkstukken die vooral informatieverstrekking zijn. Uit het aanbod selecteerde Richard de Jeu de opvallendste slimme horloges.

Door: Richard de Jeu

Asus ZenWatch

Asus ZenWatch

Wat opvalt in de nieuwste lichte smartwatches zijn de verschillende prijsklassen – met kennelijk bijbehorende doelgroepen. De Asus ZenWatch bijvoorbeeld is vooral een instapmodel: laaggeprijsd (199 dollar) en met beperkte functionaliteit (wel een hartslagmeter, maar niet gekoppeld aan een smartphone). Als een eerste kennismaking kan dit horloge aantrekkelijk zijn voor een grote doelgroep die (nog) niet in het hogere segment wil investeren.

Moto 360

De Moto 360 smartwatch is al van een ander kaliber. Natuurlijk pas echt interessant in combinatie met een (Android) smartphone, anders blijft het

vooral een leuk digitaal horloge met fitnessfunctionaliteit (hartslag en stappenteller). Naast informatie uit de smartphone verschijnt er vanuit het geïnstalleerde Android Wear ook additionele informatie (nieuws, sport, weer et cetera) van Google Now op het horlogeschermbild. Bij geen gebruik gaat het scherm op zwart, maar beweegt de gebruiker zijn arm richting het gezicht, dan wordt het scherm door een lichtsensor weer geactiveerd. Leuk is de draadloze oplader, waarin de smartphone als wekker kan fungeren op het nachtkastje.

Handig: je kunt eigen foto's vanaf je smartphone op de Moto 360 smartwatch laten zien; verder is Googles Hang-

Moto 360

outfunctie beschikbaar. Mails en berichten (zoals WhatsApp) beantwoorden blijft lastig; dat gaat (vooralsnog) beter op de smartphone zelf. Een beperkt aantal stemcommando's is beschikbaar en je kunt zelf tekst inspreken. Zeg 'Find Starbucks' en je krijgt direct de route naar het dichtstbijzijnde filiaal voorgeschoteld.

Deze smartwatch zal de Google minded doelgroep beslist aanspreken. Zeker ook vanwege het bijbehorende prijskaartje (249 dollar).

Apple Watch

De Apple Watch heeft hetzelfde 'nadeel' als de al beschikbare Galaxy Gear: er is een vaste koppeling met een smartphone voor nodig. Galaxy heeft met deze vaste koppeling wel de weg voor Apple geëffend: ook de Apple Watch gaat functioneren in samenwerking met bestaande iPhone-modellen.

Apple zet in op ontwerp, kwaliteit (Swiss type) en gebruikersgemak, waarbij ook de fitnessfuncties niet vergeten zijn. Hier kunnen door derden ook nieuwe apps voor ontworpen worden.

Belangrijk is tevens de beschikbaarheid van de nieuwe Apple-betaaldienst, Apple Pay, die voor NFC-betalingen – afrekenen zonder pincode – geschikt is. Apple kan hierdoor wel eens de nieuwe standaard voor digitale betalingen worden, waarmee de transactiekosten voor ondernemers stevig terug kunnen worden gebracht. Vooral als vervanger van de plastic creditcardbetalingen en zonder vastlegging van privacyge-

Apple Watch

voelige gegevens, lijkt voor dit horloge een grote toekomst weggelegd.

De batterijduur is nog een groot vraagteken, maar dat zal de Applevolgers er niet van weerhouden om minstens 350 dollar te gaan neerleggen voor deze eerste versie.

Mica Smart

Mica Smart

Tot slot noemen we er nog een die vooral het ontwerp hoog in het vaandel heeft: de MICA Smartwatch van Intel oogt als een kostbare designarmband. We kunnen, kortom, stellen dat de lang verwachte smartwatchrevolutie nu echt gaat plaatsvinden. En leveranciers van fitnesstrackers opgelet, Nike is niet voor niets al gestopt met de *fuelband*. <

Richard de Jeu is partner bij IT-strategie adviesorganisatie METRI.

IFLA-congres Lyon: bibliotheekvak raakt doordrenkt van digitalisering

Het tachtigste congres van IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions), van 16 tot 22 augustus in Lyon, liet zien dat bibliotheken wereldwijd de digitaliseringshandschoen hebben opgepakt.

Door: Frank Huysmans

Waarschuwing: voor u ligt geen congresverslag. Dergelijk proza, hoewel bedoeld voor de thuisblijvers, is vaak alleen een feest voor degenen die erbij waren. De kans is groot dat u tussen 16 en 22 augustus elders vertoefde dan in Lyon, de qua omvang derde stad van Frankrijk die ontstond op de plaats waar Saône en Rhône samenvloeien. Ruim vierduizend IFLA-deelnemers is niet niks, maar de Nederlandse bibliotheekpopulatie is al aanzienlijk groter. En als u er niet bij was, wilt u niet lezen dat het congres van goed niveau was, het conferentiecentrum modern, het eten en het weer uitstekend en de culturele avond een prima netwerkgelegenheid. Net zomin wilt u lezen dat er veel parallelle sessies waren en het verslag dus niet meer kan omvatten dan een bescheiden selectie.

Digitalisering

In plaats hiervan doe ik een poging het een slagje algemener te maken. De vraag die hier centraal staat, luidt in hoeverre de tachtigste World Library and Information Congress (WLIC) in het teken stond van digitalisering.

Waarom? Vijf jaar geleden was

ik voor het eerst op een IFLA-congres, zo'n 350 kilometer verderop in Milaan. Plaats van handeling: een naargeestig betonnen conferentiecentrum. Ik stond ervan te kijken dat de digitale uitdagingen voor het bibliotheekvak welhaast genegeerd leken te worden. Op een paar sessies over ebooks, statistieken voor digitale raadplegingen en open access na was het meest 'business as usual'. Eerlijk is eerlijk: er was een bijeenkomst in een aangenamere locatie elders in de stad die een dag lang gewijd was aan 'Digital library futures'. Maar die was slechts toegankelijk voor een select groepje genodigden. Ergerlijker was uiteraard nog dat 'futures' in combinatie met 'digital libraries' – moest de toekomst in 2009 echt nog beginnen? De rest van de duizenden deelnemers bleef

veroordeeld tot de congresbunker. Daar hoefde voor de wiftoegang inmiddels gelukkig geen dagkaart meer te worden aangeschaft.

Nee, dan was de situatie in Lyon anders. Alleen al doordat de digitale bibliotheek niet meer als afzonderlijk thema op de agenda stond. Dat digitalisering is doorgedrongen tot alle bibliothecaire werkprocessen was goed te merken. Hieronder een beknopt overzicht van sessies met tussen haakjes het sessienummer dat verwijst naar het programma op tinyurl.com/kkmt4oj. De papers, voor zover door de auteurs beschikbaar gesteld, zijn eenvoudig te vinden door de auteursnaam in te tikken op library.ifla.org.

Collectioneren

> Open access-publicaties mogen in de eigen collectie worden geplaatst. Wat zijn de gevolgen van het open access-model voor de collectieopbouw? Wat is de toegevoegde waarde van het integreren van open access-boeken en -tijdschriften in de eigen collectie? Welke beheersvraagstukken komen erbij kijken? (108)

> Wet- en regelgeving publice-

ren op het web heeft talloze voordelen tegenover papier, maar (hoe) kun je de authenticiteit en integriteit van de teksten wettelijk garanderen? (102)

> Bibliotheken hebben van oudsher veel te maken met het auteursrecht, maar krijgen bij het afsluiten van gebruikslicenties op digitale content steeds vaker te maken met contract- en mededingingsrecht. Wat betekent dit voor bibliotheken? (199)

Beschrijven, classificeren

> Kun je in het digitale tijdperk metadatering nog controleren als bibliotheek (*universal bibliographic control*)? Is dat überhaupt nog nodig en wenselijk? Wat is de toekomst van thesauri? Hoe zien ontologieën er in een linked-data-jasje uit? (86)

> Over het semantische web (web 3.0) en linked data was er een discussie-/uitwisselingssessie (154) die voortbouwde op een satellietconferentie in Parijs; zie voor papers et cetera: ifla2014-satdata.bnf.fr.

Preserveren

> Het onderbrengen van data in de cloud heeft voor- en nadelen. Hoe een goede balans te vinden tussen flexibiliteit en veiligheid? Welke risico's brengt de menselijke factor met zich mee? (73)

> Ebooks moeten net als fysieke boeken bewaard blijven,

'Vijf jaar geleden leken de digitale uitdagingen voor ons vak welhaast genegeerd te worden'

maar formats en standaarden veranderen door de tijd. Hoe zou een gestandaardiseerde workflow voor binnenhalen en preservering eruit kunnen zien? (87)

- > De taak om websites en uitingen op sociale media voor het nageslacht te bewaren ligt in een aantal landen op het bordje van de nationale bibliotheken. Deze *born-digital heritage* brengt grote technische, juridische, organisatorische en financiële uitdagingen met zich mee. Hoe hiermee om te gaan? (107)
- > Onder het acronym PERSIST brengt UNESCO de ICT-industrie en erfgoedinstellingen bijeen om problemen bij het bewaren van digitale informatie (dragers) aan te pakken (zie tinyurl.com/k63fsl). Ook in deze sessie veel aandacht voor de uitdagingen in het bewaren van digitaal erfgoed (138)

Ontsluiten, informatievaardigheden/ (media-)educatie

- > *Massive open online courses* (MOOCs) en andere vormen van kennisoverdracht op het web vormen een welkome aanvulling op 'fysieke' programma's voor een leven lang leren. Welke kansen en uitdagingen liggen er hier voor bibliotheken? (95, 164)
- > Met massadigitalisering en het ontstaan van gebruikslagbestanden ontstaan nieuwe mogelijkheden voor onderzoekers om snel grote hoeveel-

Foto: ActualLitté

heden data te analyseren. Welke rol kunnen bibliotheken pakken in onderzoeks-databaseer, en welke auteursrechtelijke problemen liggen er op de loer bij *text and data mining*? (119; zie ook 212)

- > Het ontwerpen van goede interfaces om gebruikers toegang te bieden tot audiovisuele en multimediale content blijkt lastig. Wat valt er van ervaringen in die wereld te leren? (139)
- > Verwijzings- en informatiediensten willen meer, of in elk geval iets anders, kunnen bieden dan Google. Welke ervaringen hebben bibliotheken opgedaan in onder meer het proactief opzoeken van gebruikers op sociale media? (101)
- > Digitale toegang bieden tot parlementaire, wets- en reguleringsdocumenten brengt specifieke problematieken met zich mee. Hoe deze het hoofd te bieden? (121)
- > Welke nieuwe technologieën kunnen worden ingezet om bibliotheekgebruikers te bereiken en van dienst te zijn? Onder meer augmented reality en mobiele apps (210)

- > Wat zijn de consequenties van de onthullingen over massaspionage door overheidsdiensten op basis van de Snowden-bestanden voor hoe informatieprofessionals werken? Wat kunnen bibliotheken doen? (143)
- > Is er behoefte aan algemene 'transmediale' vaardigheden bij kinderen en jongeren als aanvulling op leesvaardigheid en geletterdheid? (168)

Tot slot

Het tachtigste IFLA-congres toonde met al het bovenstaande aan dat de wereldwijde bibliotheekgemeenschap de digitale kansen en uitdagingen inmiddels goed heeft opgepakt. Tussen de regels is te zien dat inmiddels het bewustzijn breed is ingedaald dat de alomtegenwoordigheid van informatie de functie van bibliotheken

blijvend zal veranderen. Ook beseffen bibliothecarissen dat de wereld van informatie veel meer dan vroeger in beweging zal blijven. Dat vraagt om een bereidheid tot het voortdurend reflecteren op mogelijkheden om de bibliothecaire missie op vernieuwende manieren vorm te geven, en wel in de gehele keten van collectioneren tot ontsluiten.

Was het dan echt alles 'digitaal' wat de klok sloeg? Nee, er was natuurlijk meer te zien en te ontdekken in Lyon. Het IFLA Trend Report dat vorig jaar werd gelanceerd kreeg aandacht (sessies 172, 204), dyslectici werden officieel welkom geheten in de bibliotheek (sessie 131) en er was een qua belangstelling uitpuilende sessie over het ontwikkelen van indicatoren in dienst van de bibliothecaire PR (advocacy, sessie 89). Voor deze en andere thema's is IFLA's open access-beleid (auteurs wordt gevraagd hun bijdragen onder CC-BY beschikbaar te stellen) handig voor degenen die niet aan de oevers van Saône en Rhône konden zijn. <

Frank Huysmans is redacteur van IP.

'Dyslectici werden officieel welkom geheten in de bibliotheek'

Nationale Bibliotheek van China opent boekenmuseum

Het voormalige hoofgebouw van de National Library of China in Beijing huisvest sinds kort het National Museum of Classic Books.

IP kreeg een rondleiding door het museum en het ernaast gelegen nieuwe hoofgebouw van de National Library.

Door: Alice de Jong

Het woord 'books' moeten we in het National Museum of Classic Books, geopend sinds september jongstleden, breed opvatten. Ja, het museum biedt een overzicht van Chinese uitgaven en teksten. Maar niet alleen in boekvorm. Ook

teksten op orakelbotten, op bamboelatjes, en wrijfprenen (*rubbings*) van inscripties op steen of gegoten in brons bevinden zich in de collectie van de National Library. En unieke stukken zoals het 'Siku Quanshu', een van de grootste ver-

zamelwerken ooit vervaardigd. Deze zogeheten 'Complete Set van de Vier Verzamelingen' uit 1784 (klassieke, geschiedenis, filosofie, literatuur) bestaat uit 36.000 deeltjes en is gemaakt uit keizerlijke opdracht. Van de zeven gecalligrafeerde sets die ooit gemaakt zijn, zijn er wereldwijd slechts vier bewaard gebleven.

De vele zalen in het museum zijn voorzien van multimedia-schermen met afbeeldingen van topstukken uit de collectie en op de grond worden ter decoratie Chinese karakters geprojecteerd. Ondertussen lopen we langs oude *rubbings*

van stenen met een opschrift (*steles*), manuscripten, calligraphieën, teksten uit de grotten van Dunhuang en ook westerse boeken over China. Gedempt licht zorgt voor een gewijde sfeer.

In een van de zalen demonstreren medewerkers hoe met de hand prachtige wrijfprenen worden gemaakt. Ze gebruiken daarvoor een originele set houten blokdrukken met illustraties uit de bekende achttiende-eeuwse roman *Droom van de Rode Kamer*.

National Library

Het museum ligt pal naast

National Library of China

National Museum of Classic Books

Foto's: Alice de Jong

het nieuwe hoofdgebouw van de National Library of China. Het ultramoderne gebouw met veel glas, staal en een grote trappartij, ontworpen door het Duitse architectenbureau Jürgen Engel Architekten, werd geopend in 2008. De National Library, die 34 miljoen boeken bezit, ontvangt hier dagelijks 8000 bezoekers.

Een imposante leeszaal waaiert uit vanaf de begane grond en loopt trapsgewijs in etages naar het dak. Het is een gigantische kuip met veel hout en ommegangen met boekenkasten langs de wanden en biedt ruimte aan honderden studieplekken.

Na de verplichte securitycheck komen bezoekers in de entreehal met receptie en een rij automaten, waar ze met een Chinese ID-kaart zelf een lenerspas kunnen laten maken. Twee grote roltrappen aan de rechterzijde leiden de bezoekers naar de bovenste laag die tien meter hoger ligt en uitzicht biedt op de centrale leeszaal. De rij zwartleren loungestoelen boven aan de roltrap blijkt een geliefde plek voor studenten om een dutje te doen.

Gescande lezerspas

Pas na het scannen van de geactiveerde lenerspas krijgt de bezoeker toegang tot de centrale leeszaal. Populair zijn de plekken aan de randen van de 'kuip' met uitzicht naar de ruimtes beneden. De boeken in open opstelling staan op de Chinese nationale onderwerpscodering die door de NLC is ontwikkeld en overal in China wordt gebruikt. Rondom de centrale leeszaal bevinden zich thematische studiezalen. In een van ervan staat een twintigtal microfichereaders op tafeltjes opgesteld. Het geeft de ruimte een sterke jaren zestig-uitstraling. Onze gids legt uit dat 'vooral oudere mensen' deze apparatuur gebruiken. In deze

zaal bevinden zich ook houten kaartenbakken met fiches, waarin onder andere oude, westerstalige tijdschriften gecatalogiseerd zijn.

Vergeleken met deze ruimte doet de zaal met informatiebalie en uitgiftepunt van aangevraagde boeken modern aan. Hier staan grote touchscreenschermen, waarop bezoekers digitale bronnen kunnen raadplegen. Je kunt bladeren door tijdschriften, gedigitaliseerde manuscripten, handschriften en andere bijzondere collecties, allemaal in het Chinees. Naast een grote verzameling Chinese elektronische bronnen, waaronder pakketten elektronische tijdschriften en databanken, heeft de nationale bibliotheek ook westerse bronnen als Elsevier, ECCO en SAGE.

Nog een verhuizing

Behalve deze nieuwe bibliotheek en het museum bevindt zich in de binnenstad van Beijing de zogeheten 'oude bibliotheek', die sinds de jaren dertig als bibliotheek dienst deed. Hier bevinden zich ook nog unieke materialen, die door geïnteresseerde bezoekers in de leeszaal geraadpleegd kunnen worden.

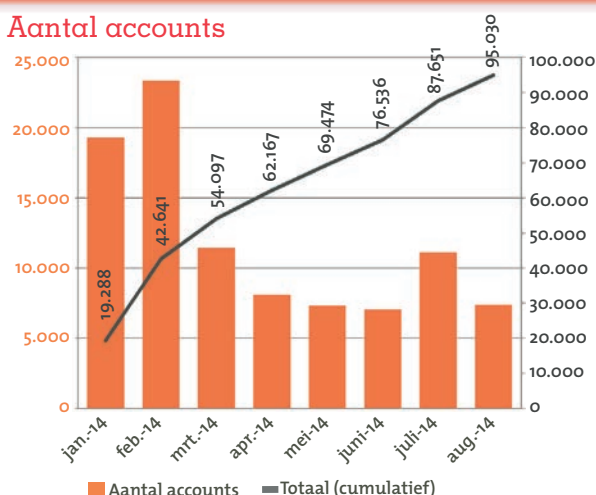
Met de recente oprichting van het museum en de komst van het nieuwe hoofdgebouw uit 2008 lijkt het rustig te worden in de National Library of China. Maar schijn bedriegt: er blijken nog volop interne verhuizingen aan de gang te zijn. Materialen uit de boekentorens van het oude hoofdgebouw, waar nu het museum is gehuisvest, zijn verplaatst naar een magazijn 'in de buurt van het vliegveld' en komen pas over twee of drie jaar weer beschikbaar, zegt de gids. Vijf minuten later verzekert ze ons dat alles over zes maanden klaar is.

Alice de Jong is redacteur van IP.

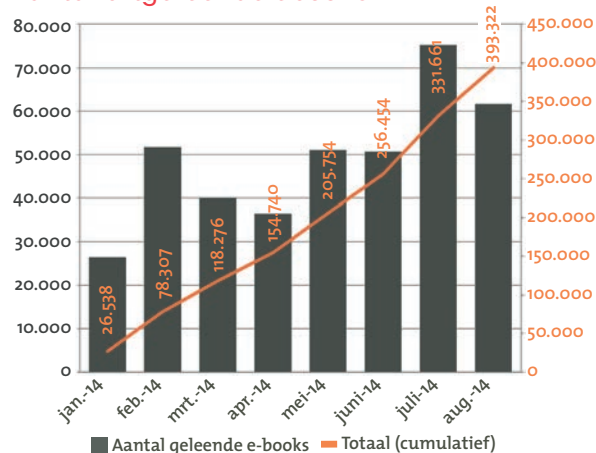
Ebooks lenen bij de bieb

Bibliotheek.nl zette voor de periode januari t/m augustus 2014 de cijfers voor ebookuitlening via het ebookplatform van de openbare bibliotheken op een rij. Inmiddels werkt Bibliotheek.nl samen met 147 uitgevers, waaronder VBK en WPG.

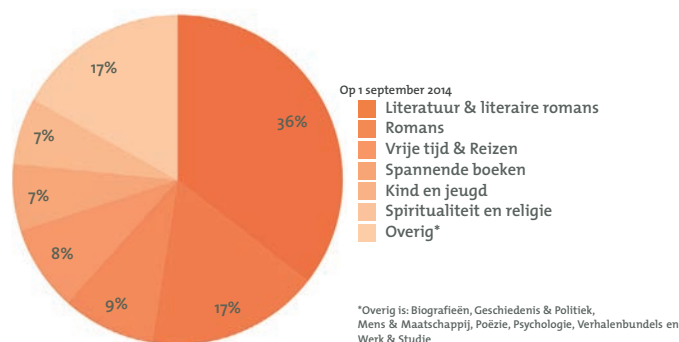
Aantal accounts

Aantal uitgeleende ebooks

Verdeling ebooks over genres

Bij het einde van het Molsterfonds

Ook fondsen waaruit prijzen worden toegekend hebben niet het eeuwige leven. Dertig jaar geleden heeft VOGIN het Molsterfonds ingesteld, in oktober wordt het officieel opgeheven. Een korte terugblik.

Door: Eric Sieverts

Het Molsterfonds was ingesteld ter nagedachtenis aan Rik Molster (1941-1984), die een belangrijke rol speelde bij de promotie van het online zoeken in Nederland, maar veel te jong is overleden. Rik werkte bij PUDOC in Wageningen en was een van de eerste voorzitters van VOGIN, de Nederlandse Online gebruikersgroep. Veel meer over die beginjaren van het online zoeken in Nederland en over Rik Molster kunt u nalezen in een uitgebreide sfeertekening door Jan van der Burg op InformatieProfessional.nl/bijdragen.

Geld voor het fonds was door de familie Molster beschikbaar gesteld. Jaarlijks werd uit het fonds een publicatie bekroond die te maken had met online informatie zoeken. Omdat dat bedrag bijna op is en online zoeken inmiddels een alledaagse bezigheid is geworden, is besloten het fonds op te heffen.

Molsterprijs

Voor zover bekend is de prijs dertien keer uitgereikt. De eerste winnaar in 1986 was niet een persoon, maar een groep van zeven, een werkgroep van VOGIN zelf, die een vergelijkend onderzoek had gedaan naar toen heel nieuwe soorten microcomputersoftware. Van die groep maakten ook twee huidige IP-redacteuren deel

Een jonge Rik Molster

uit – Paul Nieuwenhuysen en ikzelf. De bekroonde publicatie was een dun gestencild rapportje, verschenen als bijlage bij het blad *Login*, een van de voorlopers van *IP*. De mooier uitgegeven en veel uitgebreider vervolgonderzoeken van deze werkgroep zijn verder nooit meer bekroond.

De laatste winnaar in 2004 was Jorrit van der Harst. Hij kreeg de prijs voor een afstudeerscriptie over de toepassing van RSS. Hij studeerde af bij de toenmalige uitgeverijopleiding van de Hogeschool van Amsterdam (HvA). Deze tekening illustreert dat de prijs, hoewel geen specifieke

scriptieprijs, toch relatief vaak aan scripties werd toegekend. Het is ook maar goed dat ikzelf nooit in de steeds wisselende jury heb gezeten; anders had men er vast iets achter gezocht dat vier van de dertien prijzen naar een HvA-scriptie zijn gegaan waarbij ikzelf als beoordelaar/begeleider betrokken was geweest.

Bekende winnaars

Zaten er bij de winnaars ook namen die nog altijd bekend zijn in de wereld van de informatieprofessional? In elk geval geldt dat voor Hans van Hartvelt die 26 jaar geleden in 1988 de prijs ontving voor een onder-

zoek naar de mogelijkheden die (toen) nieuwe optische media, zoals cd-rom, boden om ook ontwikkelingslanden toegang te geven tot voor hen hoogst noodzakelijke informatie.

Andere namen zijn onder meer Margriet van Stiphout (1990) met een onderzoek naar online databases ten behoeve van de journalistiek en Friso Keulen (1993), nu al weer geruime tijd werkzaam bij GO opleidingen. Friso onderzocht destijds in Leiden hoe universitaire informatie via campus-wide information systems verspreid kon worden. En verder in 1995 Theo Huibers voor zijn proefschrift – uiteraard een theoretische verhandeling over information retrieval. Theo is nu vooral bekend als hoogleraar in Twente (en als mede-eigenaar van strategisch adviesbureau Thaisis).

Op 9 oktober wordt dit tijdperk van de Molsterprijzen definitief afgesloten als oud-juryleden, prijswinnaars en andere betrokkenen nog een keer bij elkaar komen om het glas te heffen op een mooie tijd, een tijd met veel nieuwe ontwikkelingen waaraan ze allemaal een beetje hebben bijgedragen. <

Eric Sieverts is redacteur van IP.

Verder lezen

Op InformatieProfessional.nl/bijdragen staat een uitgebreide bijdrage van Jan van der Burg over Rik Molster en de beginjaren van het online zoeken in Nederland.

Eric Sieverts

[illegible][illegible]

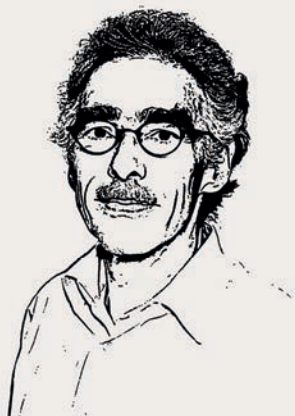
Dat ik Schema.org een soort thesaurus noemde is overigens niet zo gek, want daarin gedefinieerde entiteiten zitten in hiërarchische boomstructuren. Maar het gaat nog een stapje verder, want je kunt ook relaties markeren tussen in een webpagina aanwezige entiteiten. En sinds kort kunnen die zelfs 'rollen' toebedeeld krijgen. Daarmee begint Schema.org op een echte ontologie te lijken. Nu noemen semantisch web enthousiasten eigenlijk alles al een ontologie. Alles wat structuur aanbrengt, en alles wat betekenis en betekenisrelaties vastlegt; dus zeker Schema.org, maar ook onze klassieke thesauri en classificaties. Wordt al die codering nu al veel in webpagina's toegepast? In 36 procent van de resultaten van Google-zoekacties schijnen ze voor te komen. Overigens een misleidend percentage, want aanwezigheid van codes bevordert ook hogere ranking. Ook een goede reden die markup toe te voegen. En uiteraard niet handmatig, want gegevens komen toch al bijna altijd uit een gestructureerde database of CMS, zodat de codes automatisch gegenereerd kunnen worden. Thesauri, classificaties en ook gestructureerde databases zijn dus weer helemaal terug van weggeweest. Al zitten er nu andere modieuze etikettes op.

 Δ

‘Ook bibliografische gegevens kunnen sinds kort met Schema.org gecodeerd worden’

[illegible]

XXXXXXXXXXXX

Eric Sieverts is redacteur van IP
en freelance docent en adviseur

Google Edit voor People Search?

De uitspraak van het Europese Hof over het recht op vergetelheid heeft problematische gevolgen voor het College bescherming persoonsgegevens (CBP), de uiteindelijke uitvoerder, stelt Joris van Hoboken. Een fundamenteel punt van kritiek is dat de uitspraak onvoldoende rekening houdt met de vrije toegang tot en de ontsluiting van informatie via zoekmachines. Met alle gevolgen van dien voor de vrijheid van meningsuiting.

Joris van Hoboken *****

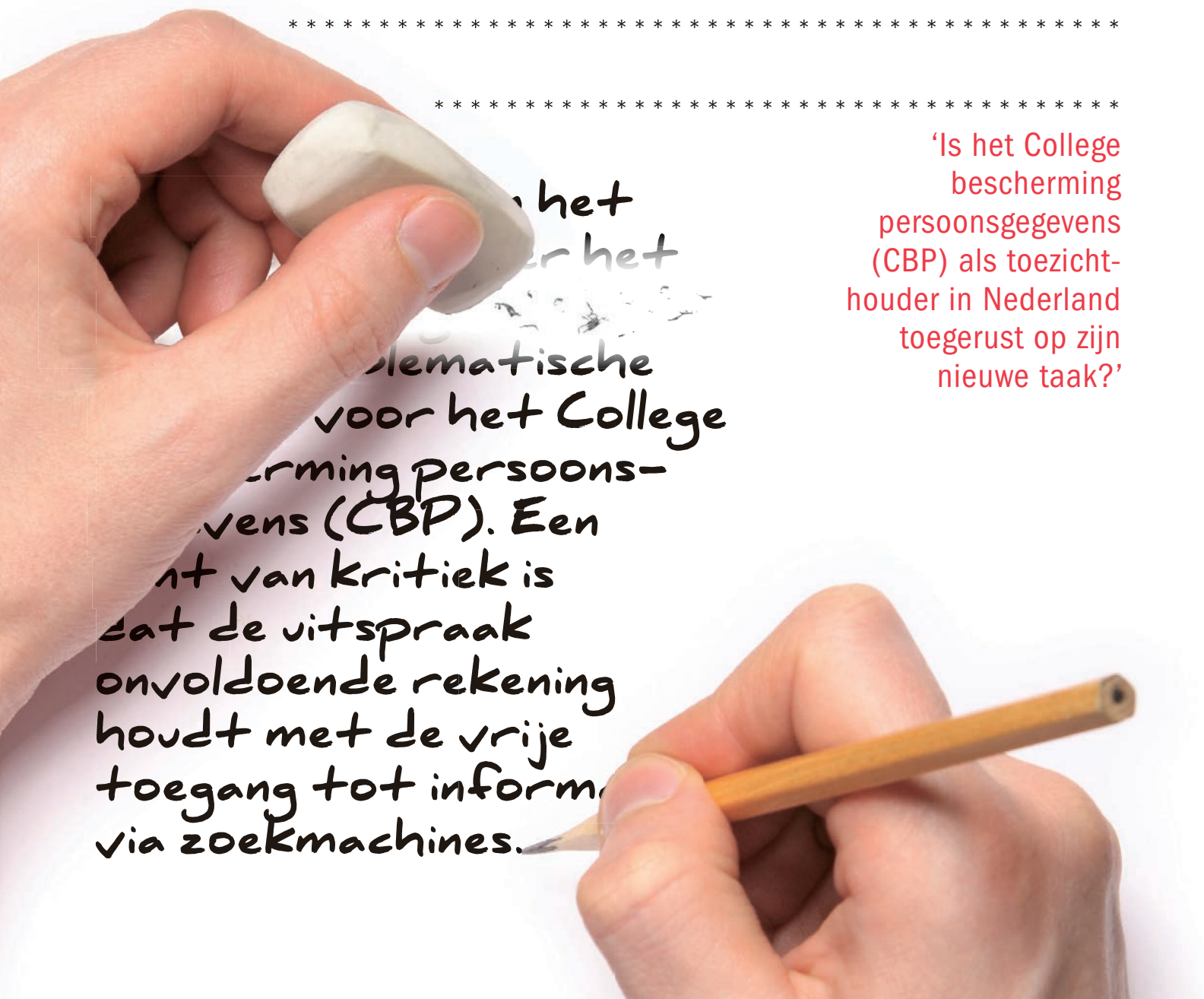
Joris van Hoboken is onderzoeker aan het Information Law Institute van New York University en gastonderzoeker aan het Instituut voor Informatierecht (IViR) in Amsterdam.

Er is volop debat over de verwijdering van informatie uit zoekresultaten op internet, kortweg een recht op vergetelheid. Wat is er gebeurd? Een uitspraak van het Europese Hof in Luxemburg heeft een juridische knoop doorgehakt of beter gezegd afgehakt.¹ Op grond van de bescherming van persoonsgegevens zijn zoekmachines nu verplicht om verzoeken tot verwijdering van persoonsgegevens te beoordelen. Als de gegevens over een bepaalde persoon niet ter zake doen, ontoereikend, onjuist, onnauwkeurig of onvolledig zijn en het geen publiek persoon betreft, moet de zoekmachine in de regel de gegevens verwijderen. De verwijdering moet gebeuren voor zoekopdrachten op de naam van deze persoon. Hieronder bespreek ik een aantal problematische gevolgen van deze uitspraak in de praktijk en de rol van de toezichthouder in

Nederland, het College bescherming persoonsgegevens (CBP), in de uiteindelijke uitvoering. Een fundamenteel punt van kritiek is dat de uitspraak onvoldoende rekening houdt met de vrije toegang tot en de ontsluiting van informatie via zoekmachines. Het Hof komt uit op een ondoordachte vaststelling van juridische verantwoordelijkheden voor de zoekfunctie voor het web, die slecht te verenigen is met de vrijheid van meningsuiting.² Het is daarom belangrijk te kijken naar de ruimte die deze uitspraak biedt om deze gevolgen te beperken en te zoeken naar alternatieven.

Achterliggende conflict

Dat een rechter vragen heeft gekregen over de juridische verplichtingen van zoekmachines omtrent de bescherming van privacy zal niet verbazen. Zoekmachines zijn een

brandpunt van publiciteit in de digitale omgeving. Zoeken naar personen is een populaire toepassing van zoekmachines. Maar wie is er helemaal blij met alle zoekresultaten als je je eigen naam in Google intikt? Betekent dit dat je een recht zou moeten hebben om dingen verwijderd te krijgen? De vraag of de zoekmachine zelf daar op aangesproken kon worden is zowel in Nederland als in Europa eigenlijk nooit heel erg duidelijk beantwoord. Het kwam er meestal op neer dat mensen zich zouden moeten richten tot de bron van de betreffende informatie.

Positie van CBP

Tot het moment van de uitspraak van het Hof was dit ook de lijn van het College bescherming persoonsgegevens (CBP): spreek eerst de bron aan. Alleen wanneer het ging

om de publicatie van bijzondere gegevens zoals een burgerservicenummer – gegevens waarvan de publicatie op internet eigenlijk per definitie niet goed te rechtvaardigen is – vond het CBP dat de zoekmachine zelf aangesproken kon en moest worden.³

Het CBP heeft ondertussen zijn antwoord aangepast. Het stelt nu: '[U kunt] verwijderverzoeken rechtstreeks aan zoekmachines [...] richten. Dat kan als het gaat om zoekresultaten op uw eigen naam en de getoonde vermeldingen onjuist zijn, onvolledig, verouderd, bovenmatig of niet relevant. Dit geldt ook voor publicaties op internet die op zichzelf rechtmatig zijn, zoals journalistieke publicaties. De zoekmachine mag uw verzoek alleen weigeren als het publieke belang om de resultaten te tonen zwaarder weegt dan uw recht op privacy, bijvoorbeeld vanwege de rol die u in het openbare leven speelt. [...] Los van

het verzoek aan zoekmachines, adviseert het CBP u ook altijd contact op te nemen met de eigenaar van de website waarop de voor u schadelijke informatie staat gepubliceerd.⁴

Het CBP is momenteel betrokken bij het interpreteren van de uitspraak in het Europees samenwerkingsverband van privacytoezichthouders, de zogenaamde Artikel 29 Werkgroep. Welke interpretatie het CBP zal volgen, is van groot belang voor de praktijk. Als een zoekmachine een verzoek niet naar tevredenheid behandelt, staat namelijk een klachtenprocedure open bij het CBP. En de beslissing van het CBP kan weer worden aangevochten bij de Nederlandse rechter.

Tot nu toe heeft de coördinatie vooral een hoop vragen aan Google en andere zoekmachines opgeleverd, maar richtlijnen zijn aangekondigd voor dit najaar.⁵ Er is voor

'Aan openbaarheid van informatie mag best een scherp randje zitten'

het CBP in elk geval werk aan de winkel. Volgens Google kwamen er vanaf het openstellen van het klachtenformulier in juni tot eind juli 2014 meer dan 91.000 verzoeken binnen (voor 328.000 URLs). Daarvan kwamen er 5.500 verzoeken uit Nederland (voor 21.000 URLs).⁶ Google heeft een heuse adviesraad ingericht voor de implementatie van de uitspraak, een campagne die ook bedoeld lijkt om deskundigheid tegen de uitspraak te mobiliseren.⁷ Kortom, de problematiek voor het CBP is niet nieuw, de verhoogde verplichtingen voor zoekmachines daarentegen wel. Datzelfde geldt voor andere mensen en organisaties die in de loop der jaren tegen de scherpe randjes van publiciteit via zoekmachines zijn aangelopen.

Gevolgen voor klagers

Personen wier verzoeken om verwijdering eerder geweigerd waren bij de bron, kunnen het nu opnieuw proberen bij Google. Zo'n nieuw verzoek is op grond van de uitspraak helemaal niet kansloos. Er is namelijk uitdrukkelijk vastgesteld dat je ook een recht op verwijdering kan hebben als achterliggende informatie *rechtmatig* online staat. Deze verzoeken krijgen van het Hof een tweede kans.

Gevolgen voor informatiebronnen

Voor de websites van bijvoorbeeld archieven en de pers zijn de problemen in zoekmachines zeker niet nieuw. Al jaren zijn veel verzoeken tot verwijdering op internet bij de bron ingegeven door het feit dat de informatie toegankelijk wordt in Google, de zoekmachine die in Nederland praktisch alle zoekopdrachten afhandelt. Ikzelf heb ook wel eens zo'n verzoek ingediend bij een discussieforum, waar iemand zonder erg goede reden met naam en toe-

naam mijn mobiele nummer had gepost. Dat werd toen netjes op mijn verzoek verwijderd. Natuurlijk gaat het soms om veel problematischer informatie. De beoordeling of verwijdering bij de bron redelijk is, is in veel gevallen ook een stuk lastiger.

Online archieven, waaronder die van de schrijvende pers, zien zich regelmatig geconfronteerd met dat soort lastige verzoeken tot verwijdering in verband met verdere verspreiding in zoekmachines. Dit is voor de pers het gevolg van de nieuwsarchieffunctie die hun sites tegenwoordig vervullen. Ze hebben daar, zo lijkt het, ook een steeds beter doordacht beleid voor.

Annieke Kranenberg, ombudsvrouw bij *de Volkskrant*, schreef er vlak voor de uitspraak van het Hof een mooie bijdrage over: 'Nu vrijwel alle serieuze media een online archief hebben, nemen de verzoeken om stukken, foto's of alleen namen te verwijderen wereldwijd toe. Vaak hebben mensen niet zozeer bezwaar tegen archivering, maar wel tegen het feit dat het artikel tot het einde der tijden zichtbaar blijft via zoekmachines als Google.'⁸

Volgens Kranenberg zijn er gevallen waarin er wel verwijderd wordt, maar zijn kranten erg terughoudend met verwijderen, gezien het belang van de integriteit van het nieuwsarchief. Zo zal duidelijk moeten zijn dat de klager 'onredelijk veel last ondervindt van zijn naamsvermelding' en 'niet kon overzien dat het artikel makkelijk via internet vindbaar zou kunnen zijn'.

In geval van (in de ogen van de betrokkene) te strikte maatstaven bij de bron, staat de weg bij Google nu dus gewoon open. Indien Google het verzoek inwilligt, is het probleem voor de klager meteen opgelost. Voor diegenen die rekenen op ontsluiting van informatie via zoekmachines, zoals gedigitaliseerde archieven of de schrijvende pers zelf, is dit een wat gekke 'oplossing'. Als je na wikken en wegen hebt besloten dat de informatie terecht op internet te vinden is, bestaat er opeens de kans dat via een omweg de informatie een stuk minder vindbaar wordt. Dat is nogal problematisch. 'Wat via Google niet te vinden is, bestaat niet,' zo geldt een klassieker van het internet.

Gevolgen voor overheidsinformatie

Een vergelijkbaar probleem speelt bij de openbaarmaking van overheidsinformatie,

het soort publieke informatie dat ten grondslag lag aan de uitspraak van het Hof. Het conflict draaide namelijk om de vraag of Google verplicht kon worden een verwijzing te verwijderen naar een in opdracht van de overheid gepubliceerde mededeling over de heer Costeja in een Spaanse krant op internet. Alleen is dit in Nederland ondertussen al een stuk slimmer geregeld dan in Spanje, zo lijkt het.

In Nederland is het bijvoorbeeld de praktijk, mede ingegeven door de scherpe randjes van ontsluiting via zoekmachines, dat persoonsgebonden bekendmakingen in de *Staatscourant* alleen de eerste vier maanden doorzoekbaar zijn. Daarna wordt de doorzoekbare informatie vervangen door een niet op naam doorzoekbare pdf.⁹

Het zijn dit soort pragmatische en meer op maat gesneden oplossingen die een stuk duurzamer lijken dan de gevolgde lijn van het Hof. Ik vraag me overigens wel af of er bij dit soort beleid soms niet te veel nadruk wordt gelegd op het voorkomen van conflicten. Terughoudendheid met doorzoekbaarheid is niet steeds de juiste oplossing. Aan openbaarheid mag immers best een scherp randje zitten. Het gaat om het vinden van een juiste balans.

Gevolgen voor gebruikers

De gewone internetgebruiker zal er niet zo gek veel van merken als Google op verzoek informatie heeft verwijderd. Wie weet bijvoorbeeld dat Google op basis van de Amerikaanse wet miljoenen resultaten weghaalt? Hoogstens wordt de wereld door de uitspraak van het Hof een klein beetje rooskleuriger; bovendien blijft er nog genoeg over om naartoe te surfen.

Het is niet de bedoeling dat gebruikers te specifieke informatie over eventuele verwijderingen krijgen. Dat zou niet stroken met de strekking van de uitspraak, zo hebben de toezichhouders laten doorschemeren. Google lost dat ondertussen op het voor het bedrijf typerende technocentrische wijze, met de toepassing van algoritmes, op. Als de algoritmes bepalen dat een zoekopdracht een naam is, maar niet van een bekendheid of publiek persoon, vermeldt Google onder aan de zoekresultatenlijst: 'Some results may have been removed under data protection law in Europe'.¹⁰

Dit brengt ons bij de enige duidelijke aanwijzing die het Hof heeft gegeven over de

afweging die een zoekmachine in specifieke gevallen moet maken. Van belang is welke rol de betreffende persoon in het openbare leven speelt. Het Hof laat hier wel de deuren wijd openstaan voor het schoonpoetsen van de online reputatie van aankomende beroemdheden en publieke personen. En bovenal blijft het de vraag of we deze afweging door Google zouden moeten laten maken.

Geen garanties

Dáár zit de kern van de problemen van de uitspraak. Er wordt een heel lastige afweging bij de zoekmachine gelegd zonder waarborgen dat deze daar op de goede wijze mee om zal gaan. En de afweging wordt – zonder goed argument – weggehaald bij de bron, terwijl de afgelopen jaren is gebleken dat die afweging daar vaak best zorgvuldig plaatsvindt. Wat veel commentatoren daarnaast niet goed begrepen hebben, is dat er juridisch maar weinig te doen valt aan een onterechte beslissing van Google om wel te verwijderen. Er hebben ondertussen wat ogenschijnlijk een-tweetjes plaatsgevonden tussen bekende nieuwsorganisaties en Google over problematische verwijderingen naar online nieuwsarchieven.¹¹ Dat heeft geleid tot het herstellen van de zoekresultaten in Google. Het is de vraag of voor alle onterechte verwijderingen evenveel aandacht is.

De grote hoeveelheid verzoeken stemt wat dat betreft niet hoopvol. De brief van de Nederlandse staatssecretaris Teeven stelt evenmin gerust: 'Het is vanwege de enorme hoeveelheid gegevens echt de vraag of van de exploitant in redelijkheid kan worden gevergd die verplichtingen volledig na te komen.'¹² Afgezien van het kleine aantal gevallen waar Google de komende tijd wat publiciteit uit kan halen, is het voor zoekmachines economisch aantrekkelijk om standaard te verwijderen bij voldoende gespecificeerde verzoeken van niet-publieke personen. Dan zijn ze van het gedoe en de bijkomende kosten af. Ik denk overigens dat dit helemaal zal gelden voor zoekmachines met een verwaarloosbaar marktaandeel in Nederland.

Vertrouwen op het CBP?

De champagne is bij sommige toezichthouders vast opengegaan nu Google door het Hof getemd is. Toch is er ook voor de

'De rol van zoekmachines wordt alleen maar journalistieker'

toezichthouder reden tot ongerustheid. Het CBP is namelijk niet goed toegerust om toezicht te houden op deze vergaande nieuwe verplichtingen over de verspreiding van publieke informatie. De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) biedt maar weinig houvast voor het maken van een afweging tussen het recht op bescherming van persoonsgegevens en de vrijheid van meningsuiting.

Het weinige houvast dat de Wbp wel biedt, is de regel dat voor publicaties met een uitsluitend journalistiek doel het toezicht van het CBP niet van toepassing is.¹³ De conclusie van het Hof over die zogenaamde journalistieke uitzondering is eigenlijk nogal paradoxaal. De journalistieke uitzondering is volgens het Hof niet van toepassing op zoekmachines. Toch worden zoekmachines nu wel verplicht tot mogelijke redactie van de zoekresultaten. En bij die redactie wordt verwacht dat de zoekmachine nadenkt over het belang voor het publiek om toegang te hebben tot de betreffende informatie. Daarom wordt de rol van zoekmachines alleen maar journalistieker en een beroep op de uitzondering dus alleen maar zinniger.¹⁴

Het is te hopen dat Google én toezichthouders de complexe afweging tussen het belang van betrokkenen op eventuele verwijdering en het belang van het publiek op het vinden van informatie op internet zullen onderkennen. Hoe het CBP de vrijheid van meningsuiting precies zal gaan wegen, en waar het de deskundigheid en het draagvlak vandaan gaat halen om daar uitspraak over te doen, zal de komende jaren moeten blijken.¹⁵ Laat het zich verleiden tot een strakke Europese norm, dan kan dat een klap zijn voor de vrije informatievoorziening in Nederland. Ik ben er totdat het tegendeel bewezen is, in elk geval nog niet gerust op dat het CBP deze nieuwe taak is toevertrouwd. <

Noten

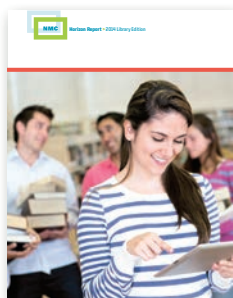
- 1] Zie HwJEU 13 mei 2014, C-131/12 (Google Spain), tinyurl.com/lvzbx7y.
- 2] Voor een uitgebreide behandeling van zoekmachines vanuit het perspectief van de vrijheid van meningsuiting, zie Joris van Hoboken, 'Search engine freedom: On the implications of the Right to Freedom of Expression for the Legal Governance of Web Search Engines', *Information Law Series* 27, Alphen a/d Rijn: Kluwer Law International, 2012.
- 3] Zie de gearchiveerde versie van mijnprivacy.nl (van 5 december 2013) in het Internet Archive: tinyurl.com/m98dgmX.
- 4] Zie mijnprivacy.nl, tinyurl.com/lDtyryu.
- 5] Zie CBP, Europese privacytoezichthouders spreken met zoekmachines over 'recht om vergeten te worden', Persbericht 25 juli 2014, tinyurl.com/qjk34zx.
- 6] Zie de brief van Google's Global Privacy Council, Peter Fleischer, aan de Artikel 29 Werkgroep van 31 juli 2014.
- 7] Zie website Google Advisory Council, tinyurl.com/p8jjcov. De samenstelling van de raad is indrukwekkend te noemen. Er zullen in het najaar van 2014 een aantal bijeenkomsten plaatsvinden in Europese hoofdsteden die ook live zullen worden gestreamd via deze website.
- 8] Zie Annieke Kranenberg (Ombudsvrouw van de Volkskrant), 'Wie heeft het recht vergeten te worden?', 10 mei 2014.
- 9] Zie Teeven, Onderwerp arrest Hof van Justitie EU van 13 mei 2014 inzake Google/AEPD, 2 juli 2014. Het CBP heeft ook gedetailleerde richtlijnen voor de actieve openbaarmaking van persoonsgegevens door overheden, die rekening houden met eventuele problemen in zoekmachines.
- 10] Dit gebeurt alleen in de Europese versies van Google. Google verwijdt tot nog toe alleen daaruit eventueel resultaten.
- 11] Zie bijvoorbeeld Samuel Gibbs, Google hauled in by Europe over 'right to be forgotten' reaction, 24 juli 2014, tinyurl.com/omvh525.
- 12] Zie brief van staatssecretaris Teeven, Onderwerp arrest Hof van Justitie EU van 13 mei 2014 inzake Google/AEPD, 2 juli 2014.
- 13] Er is het nodige debat geweest in Nederland over deze exceptie en de rol van het CBP, bijvoorbeeld in het kader van de Richtsnoeren van het CBP over Publicatie Persoonsgegevens op Internet van 2008. Voor een bespreking, zie Wouter Hins, De journalistieke exceptie en de bescherming van persoonsgegevens. Laveren tussen twee grondrechten. *Mediaforum* 2013-4.
- 14] Prof. Natali Helberger wees me in een mail op deze paradox waarvoor dank.
- 15] De CBP richtsnoeren publicatie persoonsgegevens op internet uit 2008 geven mogelijk wat richting, maar zijn geschreven met het idee dat zoekmachines in beginsel niet zelf aan te spreken zijn.

Trends in informatie

De trends in informatiemanagement kent u wel: de hoeveelheid en snelheid waarmee informatie circuleert neemt gigantisch toe. Internet en sociale netwerken zijn niet meer weg te denken, zowel privé als zakelijk. Daarvoor hoeft u dus geen trendrapporten te lezen. Interessant is wel hoe verschillende sectoren in het informatiemanagement met deze trends omgaan. Welke consequenties brengt dit met zich mee? Welke antwoorden zoeken ze? Drie trendrapporten gaan in op deze vragen vanuit verschillende invalshoeken: het New Media Consortium kiest het perspectief van de universiteitsbibliotheek, LexisNexis benadert deze vragen vanuit de informatieprofessional en CIONET vanuit de informatiearchitectuur.

Matthijs van Otegem

New Media Consortium: zes uitdagingen

Het New Media Consortium (NMC) is een internationaal netwerk van experts op het gebied van technologie in het onderwijs. Hun rapport richt zich specifiek op universiteitsbibliotheek. De ontwikkelingen in ons vak leggen de bijl aan de wortels van de klassieke universiteitsbibliotheek: een centraal gebouw waar iedereen naartoe gaat om informatie te halen. Sinds de introductie van internet hangen gebouw en informatie niet meer logisch samen. De studieplekken zijn overal een weergaloos succes, maar heb je daar een universiteitsbibliotheek voor nodig?

NMC onderscheidt achttien topics: zes trends, zes uitdagingen en zes technologische ontwikkelingen. Interessant is dat ze de uitdagingen onderverdelen in 'oplosbaar', 'moeilijk' en 'wicked'. De bibliotheek dicht positioneren op onderwijs

en onderzoek, de *embedded library*, is te doen. Net als het aanleren van nieuwe vaardigheden. Al zou ik die zelf toch bij 'moeilijk' indelen! Echt moeilijk vindt NMC het verzamelen en archiveren van de eigen digitale onderzoeksoutput, en het zoeken naar alternatieven voor de catalogus. Dat lijkt me nou wel weer te doen. Wicked zijn ongrijpbare zaken als de noodzaak tot radicale verandering en voortdurende integratie en interoperabiliteit. Deze indeling is arbitrair, net als de indeling van de ontwikkelingen in de tijd. Dat geeft helemaal niet. Het rapport schetst de belangrijkste ontwikkelingen en per land zullen er grote verschillen zijn. Daarbij valt me telkens op dat de Nederlandse universiteitsbibliotheek het nog zo gek niet doen. Het meest waardevolle aan het rapport is de uitgebreide lijst van voorbeelden en verwijzingen voor verder leeswerk. Wat mij betreft had het rapport best nog een stapje verder mogen gaan in de analyse, maar juist de actuele cases en literatuur maken het zeer de moeite waard. Dit rapport moet je niet gelezen maar gescand hebben.

LexisNexis: IP'ers

LexisNexis heeft in zijn white paper een andere benadering gekozen. In plaats van een literatuurstudie is een groot-scheepse enquête gehouden onder informatieprofessionals, aangevuld met diepte-interviews. Volgens dit rapport hebben wij IP'ers het zwaar. Er komt steeds maar werk bij en er gaat nergens wat af. We voelen ons gehaast, moeten te veel informatie verwerken in te korte tijd en voelen druk door te veel eisen. Op een vraag naar welke competenties de komende tien jaar belangrijker worden voor ons werk, antwoordden de informatieprofessionals dat *alle* competenties uit de lijst belangrijker worden!

Dit is geen white paper meer, maar een

management

Verder lezen

> Johnson, L., Adams Becker S., Estrada V., and Freeman, A., *NMC Horizon Report: 2014 Library Edition*. Austin: New Media Consortium (2014), p. 52. tinyurl.com/qzpsysc

> LexisNexis, *The Past, Present and Future of Information Management (White Paper)* (2014), p. 82. tinyurl.com/mwa79py

> B. Derksen en J. Luftman, *European key IT and Management Issues & Trends for 2014*. CIONET, 2014. P. 36. tinyurl.com/l54b3uw

hebben 't zwaar

zwartboek. We zijn in nood. Gaat LexisNexis ons helpen? Niet zozeer met de aanbevelingen: 'verbeter de snelheid en effectiviteit van het valideren van informatie uit verschillende bronnen'. En: 'focus op key insights die de doelen van de organisatie ondersteunen'... Alsof we ook nog nutteloos werk willen doen terwijl we het zo druk hebben. Je 'goed positioneren bij het management' is altijd goed. Wie gaat nou eerlijk opbiechten aan zijn baas dat het werk hem over de schoenen loopt?

Waar LexisNexis ons echt mee kan gaan helpen, is slimme tools bieden om deze aanbevelingen na te leven. Met de overvloed aan content heeft een content provider zelf het ook niet gemakkelijk: wie koopt straks nog de krantenbank als anderen gratis kunnen aggregeren? Van LexisNexis zelf vraagt dit ook een flinke veranderaarslag. We zitten allemaal in hetzelfde schuitje.

CIONET: business intelligence heeft prioriteit

sterke Nederlandse bias, bespreekt het rapport de Europese ontwikkelingen in IT en IT-management. Er zijn vier rubrieken: 'management concerns', technologische investeringen, organisatorische kwesties en IT-cijfers.

Verheugend is dat de grootste zorg van het management de aansluiting van IT op de business is. De IT-afdeling die wel weet wat goed voor u is, is straks verleden tijd. Ze willen ons echt helpen met slimme technische oplossingen. Sterker nog, dit is het eerste wat de *Chief Information Officer* noemt als je hem vraagt waar hij 's nachts van wakker ligt. Zorg

De hoop is dus gevestigd op onze IT-collega's. Het trendrapport van CIONET is een must read. CIONET is een community van IT-managers in Europa. Ook gebaseerd op enquêtes, met een

nummer 2: business agility. Het moet dus snel en wendbaar. Dat klinkt als muziek in de oren. Tel daar nog eens bij dat in not-for-profit organisaties het IT-budget is gestegen van 4,3 procent (2012) naar 9,5 procent (2013) van de omzet en de seinen staan op groen. Er is klantfocus, er is urgentie en er is budget. Ook bij de technologische ontwikkeling staat ons werk bovenaan: hoogste prioriteit heeft business intelligence. Bedrijven zijn zich bewust van de waarde die het toevoegt om grote hoeveelheden informatie te kunnen analyseren en snel de besluitvormers te informeren. Nog voor cloud computing, apps, business process management systems en andere nerdy stuff.

Eind goed al goed? Ik weet het nog niet zo zeker. Ik vraag me af of men bij business intelligence denkt aan de oververmoeide informatieprofessional uit het LexisNexis-rapport. We hebben nog wel wat bij te leren. Maar dat is oplosbaar, zegt NMC. <

Matthijs van Otegem is redacteur van IP.

Rob Coers werkt als trainer/consultant sociale media in de bibliotheek- en informatiesector en is enthousiast Instagram-gebruiker (@robcoers, 1300 foto's, 323 volgers, 361 volgend).

10 redenen om Instagram als marketing-tool te gebruiken

Instagram is een van de populairste en snelst groeiende sociale mediatoepassingen ter wereld. Wie als organisatie geen account heeft, laat kansen liggen. Want het is de manier om met gebruikers in contact te komen en je product of dienst letterlijk in de picture te zetten. Rob Coers geeft tien redenen om Instagram als marketingtool te gebruiken. Plus vijf gebruikerservaringen uit de bibliotheek- en erfgoedsector.

Rob Coers

Het gebruik is eenvoudig: met de Instagram-app op je smartphone of tablet maak je een foto (vierkant) of korte video, die jouw volgers in hun 'tijdlijn' voorbij zien komen. Meer dan 200 miljoen mensen delen op deze manier dagelijks meer dan 60 miljoen foto's en video's met elkaar. De gebruikersgroep is zeer divers, zowel in leeftijd, opleiding, beroep als hobby. De Instagramers hebben met elkaar gemeen dat ze vooral zeer 'mobile minded' zijn en van mooie beelden houden.

Steeds meer organisaties, bedrijven en merken begeven zich op Instagram, omdat het een fantastische en gratis manier is om met mensen in contact te komen en je product of dienst letterlijk in de picture te zetten. Maar net zoals Facebook en Twitter heeft ook Instagram te maken met een aantal hardnekkige vooroordelen. Ja, het is een app die met name onder – vooral vrouwelijke – scholieren populair is. Ja, het aantal selfies, nagels, pasta's, huisdieren en 'kijk-waar-ik-ben'-foto's is ontelbaar groot. En ja, veel Instagramers claimen geweldige foto's te zijn doordat ze honderden likes binnenhalen met slecht genomen foto's, die er door de keuze van het filtereffect eigenlijk nog erger aan toe zijn. Dus waarom zouden bibliotheken, archieven en musea er dan tijd

en moeite insteken, terwijl die andere sociale media ons ook al meer dan genoeg bezighouden?

Wie even de moeite neemt om wat uitgebreider naar Instagram te kijken, zal al snel ontdekken dat er veel meer aan de hand is. Instagram blijkt uit grote netwerken te bestaan van mensen die gedeelde passies hebben, die veel op elkaars foto's reageren en die beslist oog hebben

voor opnames die met aandacht zijn gemaakt. Ieder onderwerp, elk moment en iedere locatie op aarde is wel door de camera van een Instagrammer vastgelegd, wat ons een fascinerende blik geeft op de wereld. Professionele fotografen die Instagram afdoen als irrelevant, laten kansen liggen om hun werk bekend te maken. En dat geldt ook voor bibliotheken, archieven en musea.

10 tips

1 LAAT ZIEN WAT JE DOET

Voor ons is het werk dat we in bibliotheken, archieven en musea doen heel vanzelfsprekend. Je promoot de organisatie en het vak op een mooie manier door 'behind the scene'-foto's te posten. Een blik op de kantoortuin en computers, de restaurateur aan het werk, de educatieve dienst die een rondleiding geeft. Een luchtig, humoristisch onderschrift valt altijd goed bij de volgers en garandeert likes en nieuwe volgers.

2 LAAT ZIEN WAT JE HEBT

Erfgoedinstellingen zitten boordevol materialen die het publiek nooit zullen bereiken. Ieder object of oude foto heeft een verhaal dat verteld moet worden. Breng ze in relatie met de actualiteit en haak in op de foto's die mensen maken van plekken of voorwerpen.

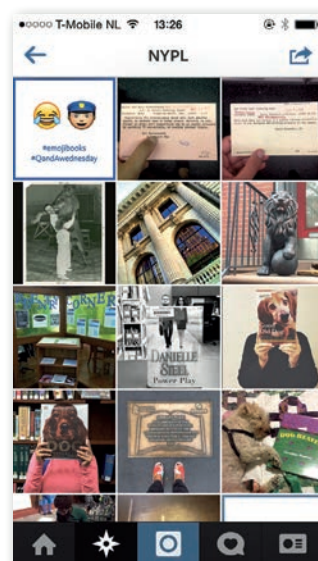
3 LAAT ZIEN WIE JE BENT

Volgers die je organisatie kennen omdat ze er wel eens komen, appreciëren het om de mensen te zien en wat ze voor werk doen. Foto's van collega's, ook weer voorzien van een pakkende beschrijving, maken je account al meteen veel persoonlijker. >

@NYPL > 753 foto's > meer dan 50.000 volgers > 214 volgend

De New York Public Library is op sociale media een van de actiefste en meest aansprekende bibliotheken. Het voordeel van 'de naam' heeft wel bijgedragen aan de populariteit van het Instagramaccount. Twee personen die het vooral erg leuk vinden om met fotografie bezig te zijn, houden in de gaten wanneer Instagramers de bibliotheek taggen met #nypl of @nypl en gaan ook met hen de interactie aan. Morgan Holzer, information architect bij NYPL: 'Als iemand een foto maakt van de bibliotheekpas, vraag ik wat het eerste boek was dat ze leenden. En als de standbeelden van onze iconische leeuwen voorbijkomen, laten we altijd weten dat ze Patience en Fortitude heten.' 'We zitten nu boven de 50.000 volgers. Die komen vooral via tags als #libraryshelfie en omdat we drie weken lang in de "Suggested users"-lijst voorkwamen voor nieuwkomers op Instagram. Dat leverde ruim 25.000 volgers op. Maar toegegeven, velen haakten af toen ze ontdekten dat wat we boden, niet echt iets voor hen is.'

'Mijn tip?' Je volgers weten dat het een persoon is die de fotoknop bedient, dus laat je zien. Op #reviewsontues laat ik een cataloguskaart zien, en ik krijg dan heel veel comments over mijn nagellak :-).'

4 LAAT JE PUBLIEK ZIEN

Online storytelling is hip! Je kunt zelf je verhaal vertellen en waarom je relevant bent. Nog mooier is het om je bezoekers aan het woord te laten en hen te laten vertellen waarom ze naar je toekomen en wat ze van je collectie en activiteiten vinden.

5 PROMOOT JE EVENEMENTEN

Zowel voorafgaand, tijdens en na afloop kun je slim publiciteit maken voor een activiteit. Een affiche, op- en afbouwwerkzaamheden, een volle zaal, de spreker... Moedig ook de bezoekers aan om foto's te posten.

6 ORGANISEER EEN WEDSTRIJD

Door te kiezen voor een unieke hashtag filter je zo de deelnemende foto's uit de Instagramstroom. De onderwerpen zijn eindeloos. Een door Instagram zelf, wekelijks georganiseerde wedstrijd (Weekend Hashtag Project) inspireerde wereldwijd tienduizenden Instagrammers om te laten zien welke beelden de tag #WHPmylibrary bij hen oproept.

7 PRAAT MET JE GEBRUIKERS/INSTAGRAMERS

Het succes van je Instagramaccount bepaal je voor een groot deel zelf, door in gesprek te gaan met je volgers, maar ook met 'vreemden' die foto's hebben gemaakt van je gebouw. Doe regelmatig zoekacties op hashtags, maar ook door te zoeken op locatie. Een compliment of aanvulling doet wonderen en is de basis voor verder contact.

8 ZOEKEN EN VINDEN

De zoekfunctie van Instagram zelf is niet al te best. Gelukkig zijn er alternatieven. Iconosquare en Ink361 bieden meer opties, bijvoorbeeld om populaire hashtags te vinden die jouw foto's kunnen helpen gevonden te worden. Booleaans zoeken op tags of het combineren van gebruiker en tag zijn, voor zover mij bekend, nog steeds niet mogelijk. Om te zien welke foto's op jouw locatie zijn gemaakt, gebruik je Gramfeed (op pc) of de app Pixifly om het live te zien gebeuren.

9 STATISTIEKEN BEKIJKEN

Wat is je populairste foto en wie zijn de mensen met wie je de meeste interacties hebt? Dat zijn vragen die je kunt stellen aan Iconosquare. Deze gratis dienst kan van de antwoorden ook weer foto's maken die je zo kunt delen met je volgers.

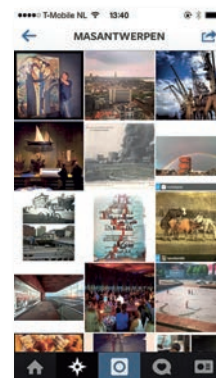
10 HANDIGE TOOLS

Instagram kent een goede verzameling artistieke filters en maakt vierkante foto's. Maar in sommige gevallen wil je meer. Er zijn talloze apps beschikbaar die je foto's onderscheiden van de mainstream beelden. Snapseed en VSCOcam zijn twee geweldige fotobewerkers voor het fijnere werk. Foto's die je toch in landscape of verticaal wilt posten, haal je het best door een app als Squareready, terwijl je met Nostalgie meerdere foto's in een mozaïek kunt plaatsen. Foto's die je maakte zonder geografische data, zet je op de kaart met de app Mapp. Eenmaal een foto met locatie geüpload, ontdek je snel wie er nog meer foto's bij jou in de buurt hebben gemaakt. Soms is het mooi om tekst toe te voegen aan de foto. Phonto heeft daarvoor een keur aan fraaie fonts beschikbaar.

Een foto van een ander zet je in het zonnetje door deze te 'reposten' (ook wel een 'Shoutout' genoemd) kan met diverse apps, maar ook via Iconosquare, de Instagramviewer op de computer.

@masantwerpen > 36 foto's > meer dan 126 volgers > 55 volgend

Veel steden verzamelen foto's door Instagramers op te roepen hun foto's te taggen met bijvoorbeeld #instantwerpen. Op www.instantwerpen.be (een particulier initiatief) zijn duizenden opnamen geselecteerd die de stad fraai in beeld brengen. In Antwerpen is Museum Aan de Stroom gehuisvest in een modern en veel gefotografeerd gebouw. Liene Conard, deskundige Communicatie en E-communicatie bij Stad Antwerpen:

'We zagen ons museum van binnen en buiten alsmat vaker opduiken op Twitter en Instagram. Het leek ons een logische keuze om vanuit ons account appreciatie hiervoor te laten blijken door die foto's te liken. Ik bekijk het account dagelijks en iedere keer zijn er toch wel zo'n twintig foto's te vinden via #masantwerpen of via locatie.'

'Mijn tip?' Ik denk altijd even na wat ik zelf graag op Instagram zie verschijnen en probeer dit te vertalen naar het museum.'

@felixarchief > 32 foto's > meer dan 67 volgers > 64 volgend

Het Stadsarchief Antwerpen, op een steenworp afstand van het MAS, zit nog maar kort op Instagram. In Vlaanderen en Nederland is het echter een van de weinige archieven die kansen ziet – en benut – om al het moois dat verborgen ligt in dozen en laden, aan de wereld te laten zien. 'Vroeger hadden we op de website de "Foto van de week". Ik wil dat herinvoeren op Instagram door beelden te plaatsen van heel divers materiaal; foto's, kaarten, affiches, menukaarten et cetera.

We beschikken over een enorm digitaal archief en ik hoef ze maar zo uit de database te plukken,' aldus Thomas Vervaeke, deskundige Communicatie bij Felixarchief Antwerpen. 'Het is op Instagram niet zo eenvoudig om een fanbase op te bouwen zoals op Facebook. Blijf proberen, varieer in je foto's, schrijf kort en krachtig en wees vooral niet te wetenschappelijk. Je merkt na verloop van tijd dat je aanhang groeit en dat ze vooral veel meer interesse toont dan 99 procent van je Facebookfans.'

@Zeeuwsebibliotheek > 125 foto's > meer dan 159 volgers > 230 volgend

In Middelburg hebben ze een unieke benadering, aldus Maringe Vogel, coördinator Algemene Dienstverlening bij de Zeeuwse Bibliotheek. 'Het social mediateam wil de collectie en wat de Zeeuwse Bibliotheek allemaal te bieden heeft, laten vertellen door de mensen. We raakten zeer geïnspireerd door het Instagramaccount (en Facebookpagina) van de blog "Humans of New York". De gefotografeerde inwoners geven de stad New York een menselijk gezicht. Dat maakt het account ook enorm populair.'

'Ik loop regelmatig door ons gebouw en zie mooie "plaatjes". Zonder schroom stap ik op mensen af met ongeveer deze openingszin: "Dag, ik ben Maringe en werk hier. Ik maak iedere dag een foto van een van onze leners/bezoekers met het verhaal wat hen hier brengt. Ik vind u een mooi 'plaatje'. Mag ik dat van u ook doen?" Ik schrijf er vervolgens een heel persoonlijk verhaal bij en we delen die foto ook via Twitter en Facebook. Ik merk steeds vaker dat mensen de rubriek kennen en graag meewerken en soms zelfs vereerd zijn!'

'Mijn tip zou zijn om je account lokaal te promoten door mensen uit je dorp of stad te volgen. Door het reposten op Twitter en Facebook bereiken je foto's en het bijbehorende verhaal ook dat publiek.'

@aalborg_stadsarkiv > 578 foto's > meer dan 863 volgers > 244 volgend

Wat direct opvalt bij dit Deense archief, is het grote aantal volgers en het grote aantal foto's dat ogenschijnlijk niet erg 'des archiefs' is. 'Het Aalborg Stadsarkiv focust sterk op geschiedenis in de stad. We stimuleren mensen die in onze omgeving zijn, foto's te taggen met #mitaalborg (mijnaalborg), aldus Bente Jensen, archivaris bij het Aalborg Stadsarkiv. 'Dat geeft ons de kans in dialoog te gaan met andere Instagrammers en hen dezelfde plek te laten zien, honderd jaar geleden. Een paar keer per jaar organiseren we, vaak samen met andere organisaties zoals de plaatselijke VVV, "Instawalks" [samen met andere Instagrammers fotograferend door de stad wandelen, RC] rond een bepaald thema, zoals kerstmis, lente of onbekende plekken in Aalborg. We hebben zo een zeer betrokken groep fans opgebouwd van voornamelijk vrouwen tussen de 18 en 30 jaar, niet echt traditionele archiefbezoekers.'

'Om de betrokkenheid met de Instagramcommunity te versterken, nodigen we bekende Aalborgse Instagrammers uit om voor maximaal 72 uur op ons account foto's te maken van hoe zij de stad zien. Dat helpt ons enorm in het signaleren van trends en thema's waarop we ons nu en in de toekomst kunnen concentreren.'

(De foto van het bruidspaar is meest gelikete foto. Links op de foto het Stadsarkiv)

Tijdlijn

2010 Instagram gelanceerd voor iPhone

2010 1 miljoen gebruikers

2011 introductie van Weekend Hashtag Project

2011 Instagram verkozen tot iPhone-app van het jaar

2012 Instagram ook voor Android-smartphones

2012 foto's op de kaart te zetten

2012 overname door Facebook

2013 100 miljoen gebruikers

2013 introductie van Instagram-video

2013 introductie Instagram Direct (messaging)

2014 uitbreiding van filters en uitgebreide mogelijkheden voor fotobewerking

2014 introductie van Hyperlapse, app om timelapse-video's te maken

2014 200 miljoen actieve gebruikers per maand, 55 miljoen foto's per dag, 1,5 miljard likes per dag, 16 miljard foto's

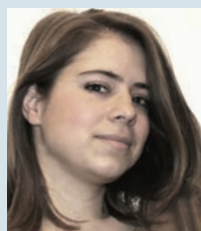
Partner in onderwijs-innovatie

De universiteitsbibliotheek Maastricht is als enige UB in Nederland eigenaar van de elektronische leeromgeving (ELO) van de instelling. Hierdoor heeft de bibliotheek haar betrokkenheid bij het onderwijs kunnen uitbreiden van selectie en ontsluiting van literatuur naar organisatie van onderwijs. Na een grondige evaluatie staat de UB aan de vooravond van een herziening van zowel de leeromgeving als het trainings- en supportaanbod.

Gaby Lutgens en Gwen Noteborn *****

Gaby Lutgens is opgeleid tot onderwijspsycholoog en werkt op het raakvlak van ICT en onderwijs. Eerst als onderzoeker, later als e-learning consultant.

Gwen Noteborn, universitair docent en onderzoeker, promoveert binnenkort op de kracht van games en video binnen het onderwijs en is tevens kwartiermaker van het EdLab. Beiden zijn betrokken bij trajecten gericht op onderwijsinnovatie aan de UM.

Van oudsher opereert de universiteitsbibliotheek als plek waar wetenschappelijke informatie beschikbaar is, waar de (toekomstige) wetenschapper zijn kennis kan vergaren en delen en waar bibliotheekstaf zorgt voor een rijke onderzoeks- en studeeromgeving. Want naast een collectie, biedt de bibliotheek ook een variatie aan studieplekken, ingericht om de huidige student te bedienen in het voorbereiden op onderwijs en tentamens, samenwerken, het maken van opdrachten en schrijven van scripties.

Niets nieuws onder de zon, toch? Wat de UB Maastricht onderscheidt van andere, is dat zij sinds 2006 eigenaar is van de elektronische leeromgeving (ELO) voor het onderwijs van de hele universiteit. Hiermee is de betrokkenheid bij het onderwijs uitgebreid van selectie en ontsluiting van literatuur naar organisatie en ondersteuning van onderwijs. In die rol zijn ook kansen

Probleemgestuurd onderwijs

Vanaf de oprichting in 1976 biedt Universiteit Maastricht probleemgestuurd onderwijs aan: de student is zelf verantwoordelijk voor zijn wetenschappelijke vorming. Hij gaat in kleine onderwijsgroepen aan de slag met uiteenlopende vraagstukken en leert daarmee de theorie efficiënt doorgronden, debatteren, standpunten presenteren en samenwerken. De kernpunten van probleemgestuurd onderwijs:

- > indeling van een studiejaar in thematische en multidisciplinaire onderwijsblokken
- > onderwijsgroepen met een tutor, waarin aan de hand van complexe taken kennis gedeeld, vergaard en toegepast wordt
- > 'studielandschappen' met een veelheid aan voorzieningen en leermiddelen
- > stimulering van zelfstudie zodat de student zijn eigen leerstijl weet te vinden en ontwikkelen
- > regelmatige terugkoppeling in de groep over de activiteiten in het kader van de (individueel) gestelde leerdoelen.

Facts & figures EleUM

(metingen april 2013
tot april 2014)

- > **Dagelijks gemiddeld
8000 unieke bezoekers**
(gemiddeld twee keer
per dag per persoon)
- > **Aantal hits of clicks
gemiddeld 600.000 per dag**
(uitlopend tot 1.000.000)
- > **Mobiele log-ins (via app)
ca. 1.500 per dag**
(voornamelijk tussen
7 en 8 uur 's morgens)
- > **Bezochte courses per dag
gemiddeld 1.600**
(vergelijkbaar met
het aantal simultane
onderwijsblokken)

‘Onze betrokkenheid
bij het onderwijs
is uitgebreid naar
organisatie en
ondersteuning’

aangegrepen om nieuwe diensten aan te bieden.

Waarom de UB

In 2006 was het verschijnsel digitale leeromgeving zeer in opkomst. Ook het probleemgestuurd onderwijs (zie kader) waar de UM om bekendstaat, leek gebaat bij een ELO. Aanvankelijk werd de ingebruikname door het ICT-servicecentrum gefaciliteerd; de ELO werd toen nog vooral gezien als een technische uitdaging. Daarna verschoof de nadruk in de ELO naar het bieden van informatie over en vooral ook voor het onderwijs, een taak die dichtert tegen die van de UB aan lag. Bovendien had de bibliotheek reeds ervaring in het organiseren van faculteitoverstijgende services en de voordelen van het al bestaande netwerk van betrokken gebruikers en facultaire contactpersonen voor inrichting en beheer kwamen hierbij goed van pas. Het betekende ook dat de UB een nieuwe discipline in huis haalde voor het bieden van support bij het in gebruik nemen van de ELO binnen het onderwijs; de onderwijskundigen.

Acht jaar verder

Alle UM-onderwijsblokken maken nu gebruik van de ELO die de naam Elektronische Leeromgeving van de Universiteit Maastricht oftewel EleUM kreeg. EleUM (met Blackboard als kern) is de startplek voor studenten voor het complete studieproces. Vanuit EleUM schrijven studenten zich in voor het onderwijs, bekijken ze hun rooster of mededelingen van de docent. Digitaal onderwijsmateriaal wordt via EleUM beschikbaar gemaakt in diverse formaten, van ebooks tot collegeregistraties. Studenten kunnen online kennis delen en via EleUM opdrachten inleveren. De UB heeft inmiddels een e-learning supportteam van zeven personen dat docenten en studenten ondersteunt bij het (leren) gebruiken van de ELO en de doorontwikkeling ervan. Ook denkt het team mee over het effectiever en aantrekkelijker maken van het onderwijs met behulp van de digitale leeromgeving.

EdLab

Met het oog op onderwijsinnovatie is in 2013 het EdLab in het leven geroepen; een

‘In het EdLab experimenteren UB en onderwijsveld samen met nieuwe tools en werkvormen’

experimenteromgeving waarin de UB samen met het onderwijsveld nieuwe tools en werkvormen uitprobeert, onafhankelijk van de bestaande infrastructuur, applicaties of supportvoorzieningen. Alles kan, als het maar met onderwijs te maken heeft. Experimenten vinden op kleine schaal plaats in het onderwijs zelf. Mocht iets succesvol blijken, dan organiseert de UB inspiratiesessies waar de docenten hun eigen ‘good practices’ delen met collega’s en zoeken daarmee draagvlak voor opschaling. Het EdLab stelt vervolgens aanschaf en gebruik van de nieuwe tool of werkvorm in de organisatie voor aan de beleidsmakers (en budgethouders) en schuift de experimentondersteuning door naar het e-learning supportteam van de UB voor structurele support.

Enkele voorbeelden van (afgeronde) experimenten in het EdLab zijn:

- > Maken van instructievideo’s en bewerken van collegeregistraties tot kennisclips. In navolging van een EdLab-experiment biedt de UB nu een desktop recorder aan voor alle docenten waarmee ze instructiefilmpjes en kennisclips via EleUM kunnen publiceren.
- > Gebruik van (web)tools waarmee de studenten tijdens colleges feedback kunnen leveren op vragen en stellingen. Ook organiseren docenten desgewenst contactbijeenkomsten waarin toehoorders (ook) op afstand mee kunnen doen, via een videoconferentie of virtual classroom.
- > Ontsluiting ‘nieuwe leermiddelen’: een project gericht op het metadateren en beschikbaar maken van nieuwe leermidde-

len als apps, Open Educational Resources en bij e-learning applicaties horende objecten. En met het oog op informatievaardigheidsonderwijs besteedt de UB samen met de faculteit aandacht aan het zoeken en beoordelen van bijvoorbeeld op het internet beschikbare ‘leermiddelen’.

Evaluatie

Door regelmatige evaluaties van (gebruik van) EleUM blijft de UB op de hoogte van wensen van studenten en docenten en kan de leeromgeving hieraan aangepast worden. Afgelopen jaar werd de evaluatie groter dan doorgaans aangepakt: online enquêtes werden afgenomen, focusinterviews met gebruikers georganiseerd en loggegevens van de leeromgeving alsmede gebruikgegevens werden geanalyseerd.

Uit deze evaluatie kwam naar voren dat EleUM met afstand wordt beschouwd als het belangrijkste platform voor het onderwijs. Van alle ondervraagden is 75 procent (zeer) tevreden over de mogelijkheden en de support en (een krimpende) 11 procent (zeer) ontevreden. En hoewel er veel te klagen en vragen lijkt, zou niemand de online leeromgeving willen missen. Wel mag het allemaal wat simpeler en gebruiksvriendelijker.

Zowel docenten als studenten bleken ook benieuwd naar de (vaak nog onbekende) mogelijkheden van EleUM en vragen zich af of de ELO tegemoet kan komen aan vragen en wensen die leven ten aanzien van het huidige onderwijs en leren in relatie tot de snel groeiende technologische ontwikkelingen. De docent staat meer en meer open voor wat anders en beter kan voor het onderwijs. Daarbij verwachten studenten als ‘digital natives’ dat alles online kan; vanaf elke locatie, op elk moment van de dag en op ieder device. Door samen met de docenten op zoek te gaan naar innovatieve toepassingen binnen het probleemgestuurd onderwijs (zie kader), denkt de UB mee over hoe de digitale leeromgeving in te zetten is voor het faciliteren van leer- en onderwijsprocessen en bij kan dragen aan onderwijsvernieuwing.

Lessen

Het functioneren in de rol als eigenaar van de ELO was ook een leerproces. Bij aanvang was voor de gebruikers niet altijd duidelijk wat wel of niet mogelijk was binnen

de ELO en bij wie je als student of docent terecht kon bij problemen. Inmiddels is de taakverdeling rond support goed afgestemd met het ICT-servicecentrum en facultaire ELO-coördinatoren. Ook is een online supportaanbod ontwikkeld met een blog en informatie en (oproepbare) tips binnen de ELO zelf. Gebruikers weten de weg goed te vinden en zijn over het algemeen zeer tevreden over de beschikbare support.

Toekomst

Zoals de meeste onderwijsinstellingen bereidt de UM zich voor op de beslissing om wel of niet door te gaan met Blackboard. De UB weegt kosten en baten tegen elkaar af en analyseert de meningen en ervaringen van gebruikers. Docenten en studenten willen enerzijds een goed toegankelijke en eenvoudige ELO, anderzijds willen ze dat onderwijs- en leeractiviteiten zowel tijdens contacturen als daarbuiten, optimaal door de ELO worden ondersteund.

Dit vraagt investeringen op het gebied van financiën en kennis. Hoeveel moet de instelling investeren in (het leren gebruiken van) nieuwe technologie voor het onderwijs? Welke inspanningen vraagt de ontwikkeling van een MOOC? In hoeverre kunnen elders gevolgde MOOCs een vrijstelling opleveren? Welke aanpassingen aan het onderwijs zijn nodig als je digitaal toetsen of leren op de werkplek wil faciliteren? Of wat moet je organiseren om studenten vanuit de ELO niet alleen toegang te geven tot een groeiende digitale collectie, maar ook nieuwe leermiddelen in formaten die vandaag nog niet eens bestaan? Daarmee staat de UB aan de vooravond van een herziening van niet alleen het trainings- en supportaanbod, maar van de leeromgeving in de breedste zin van het woord. De UB wil haar kennis van en ervaringen met de online leeromgeving gebruiken om bij te dragen aan de visievorming van de UM op onderwijs in relatie tot ICT. Dit doet zij door aan te schuiven bij overleg op facultair of instellingsniveau en mee te denken over de richting waarin de universiteit zich ontwikkelt. En daarom is de UB Maastricht momenteel nauw betrokken bij het opschalen van het EdLab in de richting van een UM-breed centrum dat zich – in opdracht van het College van Bestuur – richt op verbetering van kwaliteit van zowel onderwijs als leren en onderwijsinnovatie, met en zonder ICT. <

AGENDA

Foto: F. Kleinfenn

Nathalie Boutté, 'Bookends', 2012

events, etc.

4 oktober • DE WERELD ACHTER

WIKIPEDIA • Lezing Hay Kranen, Wikipedian-in-Residence
• Den Haag • tinyurl.com/keoqlf2

6 oktober • ERFGOED CONNECTIE UTRECHT: BORN DIGITAL ERFGOED

• Bijeenkomst door Landschap Erfgoed Utrecht i.s.m. Het Utrechts Archief • Utrecht
• www.den.nl/agenda/bericht/4454

9 oktober • OUDE STADSBIBLIO- THEKEN IN NEDERLAND • Congres

• Zutphen • tinyurl.com/pele286

9-10 oktober • MUSEUMCONGRES

2014 • Leeuwarden
• www.museumcongres.nl

30 oktober • WEBARCHIVERING

• Studiedag door NCDD, Beeld en Geluid en KB • Hilversum
• tinyurl.com/otfgmc4

20 november • IP INSPIRATIEMIDDAG GEODATA • Den Haag

• www.informatieprofessional.nl/events/

8 oktober • COLLECTIE IN

CONTEXT • Congres van SIOB en partners • Utrecht • tinyurl.com/nyvzf3

Meer events op

www.informatieprofessional.nl

exposities

Papierbiënnale

Tot en met 26 oktober staat Museum Rijswijk voor de tiende keer in het teken van de Papierbiënnale. In deze internationale tentoonstelling tonen kunstenaars hun werk, met als gemeenschappelijk element: papier. Zo laat Nathalie Boutté zien dat de digitale en de papieren wereld zijn te verenigen. Ze hervond het handmatige contact met het materiaal door 'pixelend' haar collages op te bouwen uit stroken gerecycleerd papier.

www.museumrijswijk.nl

1000 jaar vogels

De Koninklijke Bibliotheek (KB) en Museum Meermanno organiseren een tentoonstelling over vogels in boeken. In zes zalen van Museum Meermanno in Den Haag krijgt de bezoeker bijzondere vogelboeken uit tien eeuwen boekgeschiedenis te zien. De tentoonstelling, die duurt tot 5 januari 2015, geeft een breed beeld van de vogel als onderwerp van boeken, illustraties en bandversieringen. Ook zijn er kookboeken over smakelijk gevogelte te zien en merkwaardige boeken over allerlei aspecten van de vogel: EHBO voor vogels, sport met vogels en reisboeken naar vogelkolonies.

www.meermann.nl

De juiste informatie bij de juiste persoon

Adlib Bibliotheek catalogiseert meer dan boeken alleen. Adlib Bibliotheek vormt de kern van een compleet informatie- en kenniscentrum. Desgewenst kunt u deze kern uitbouwen met de uitleen-, bestel- en tijdschriftenmodules, of met vragenregistratie, SDI, full-text search en verschillende online services. Iedere vorm van informatie wordt zo op maat gemaakt voor uw gebruikers. Niet voor niets is Adlib Bibliotheek in gebruik bij vele mediatheken, bedrijven, (hoge)scholen, en juridische en overheidsinstellingen.

Adlib Bibliotheek

Veelzijdig Overzichtelijk Aanpasbaar aan alle soorten publicaties
Internetmodules: SDI attenderen, Online reserveren en Full text zoeken Eenvoudig titelbeschrijvingen ontlelen Makkelijk rapporteren Geïntegreerde aanvullende modules: Bestelmodule, Uitleenmodule en Tijdschriftenmodule Meertalig Internationale standaarden SRU, ISBD/AACR2, Z39.50 MARCXML, OAI-PMH en meer Integreerbaar met Adlib Museum en Adlib Archief tot één 'crossdomain' systeem API-koppelingen Keuze databases MS SQL Server, Oracle, Adlib Internet ready.

adlib
The easy way to knowledge

Adlib Information Systems
(0346) 58 68 00
sales@adlibsoft.com
www.adlibsoft.com

Kim Albrecht: 'Een informatie- designer heeft veel weg van een schilder'

Informatiedesigner en voormalig professioneel kitesurfer Kim Albrecht (1987) heeft met zijn project 'Meteorites' naamsbekendheid gekregen in de designwereld. Als ontwerper probeert hij de vaak onduidelijke grenzen tussen kunst, wetenschap en design te onderzoeken. Zijn belangstelling gaat vooral uit naar complexe systemen, netwerken, digitale geesteswetenschappen en datavisualisatie. IP sprak met deze Duitse ontwerper over zijn werk en zijn vakgebied.

Door: Niall MacKellar

Wat houdt het project 'Meteorites' in?

Tijdens mijn master Information Design deed de Hogeschool van Potsdam mee aan een wedstrijd van visualizing.org. In drie weken moesten we een visualisatie maken van een dataset met informatie over onderzoeken die gedaan zijn bij meteorietinslagen tussen 1900 en 2000. Al snel kwam ik tot de conclusie dat de beschikbare data in een beeld verteld moest worden. Vervolgens ontwikkelde ik een concept waarin tijd en de lengtegraad/hoogtegraad een rol speelden. Omdat we er als team niet goed uitkwamen, heb ik deze visualisatie (zie kimalbrecht.com/project/meteorites/) zelf in een weekend gemaakt. 'In de visualisatie symboliseert elke ring een jaartal. Hoe dichterbij het middelpunt komt, hoe verder je teruggaat in de tijd. De cirkels geven de meteorietinslagen aan; hoe groter de cirkel, hoe groter de inslag. Verder kun je goed zien dat de Verenigde Staten veel onderzoek doen naar meteorietinslagen. Ook Libië doet veel research.'

'Wat deze visualisatie zo interessant maakt, is dat niet alles verteld wordt, dat niet alle meteorietinslagen op aarde te zien zijn. Het geeft veel meer een beeld van welke landen er naar de inslagen op zoek zijn. Daardoor ontstaat er een soort mysterie.'

Je verruilde kitesurfen voor informatiedesign...

'Ik wist eigenlijk al vrij vroeg dat ik niet mijn hele leven met kitesurfen bezig wilde zijn. In Kaapstad, waar ik aan het surfen was, kwam ik in aanraking met de opleiding grafisch ontwerpen. Zo'n zes jaar geleden begon ik hier mijn bachelor Graphic Design aan de AAA School of Advertising.'

'Na mijn bachelor grafisch ontwerpen kwam ik tot de conclusie dat ik niet mijn verdere leven wilde werken voor klanten in de marketing- en reclamesector. Ik voelde mij er niet prettig bij dat mijn ontwerpen werden gebruikt om mensen dingen te laten kopen. Op dat moment begon ik geïnteresseerd te raken in informatiedesign en dat was voor mij een aanleiding om nog een master binnen dat vakgebied te gaan volgen. Bij informatiedesign draait het juist veel meer om het onbekende of onbegrijpelijke te verduidelijken. Een informatiedesigner heeft veel weg van een schilder - in de zin dat hij ook een soort vrijheid heeft in hoe een beeld te creëren.'

Western Sahara 22

Morocco 21

Spain 34

England 29

Niger 20

France 77

Algeria 452

Nigeria 13

Switzerland 11

Norway 12

Libya 1302

Czech Republic 21

Namibia 18

Sweden 19

Germany 68

Italy 55

Poland 26

Finland 12

South Africa 48

Ukraine 42

Egypt 24

Turkey 14

Russia 111

57 Canada

1346 USA

weight of meteorites

Bigger than...

5 kg

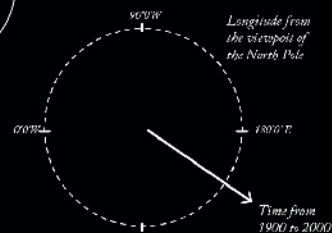
50 kg

500 kg

5.000 kg

50.000 kg

position

circle gap

observation

Found

Seen before it fell

country tags

Number of meteorites findings by countries arranged by longitude.

Je hebt veel onderzoek gedaan naar informatiedesign. Wat zijn je belangrijkste bevindingen?

'Voor mijn masterscriptie heb ik onderzoek gedaan naar het visualiseren van informatiestromen binnen een gemeenschap. Hoe cultuur zich constant ontwikkelt en welke rol informatiedesign daarin speelt. Ik ontwikkelde deze specifieke interesse na mijn studie in Kaapstad, omdat er alleen daar al twaalf verschillende officiële talen worden gesproken. Vergelijk je dat met Duitsland, dan is dat een cultuurschok!'

'Door middel van visualisaties probeerde ik dit te laten zien en ook probeerde ik uit te leggen wat cultuur eigenlijk is. Dit idee kwam van het begrip "meme": hoe een idee, gedrag of stijl zich verspreidt van persoon tot persoon in een cultuur. Ik probeerde datasets te vinden die dit verbeeldten. Uiteindelijk vond ik een dataset van IMDb (Internet Movie Database) waarin data worden verzameld over films die fragmenten van andere films hebben gebruikt.'

'Ik heb in totaal 200.000 verschillende films geanalyseerd. Met de hulp van wetenschappers heb ik geprobeerd te onderzoeken wat visualisaties kunnen laten zien en tegelijkertijd andere vormen van data-analyse verborgen weten te houden. Het is eigenlijk verdomd lastig te bepalen wat visualisaties kunnen doen. Wat ik wel heb geconcludeerd, is dat visualisaties een emotionele waarde hebben. Dat wij als ontwerpers in staat zijn dit soort data te ontdekken en vervolgens te gebruiken in een visualisatie. Deze extra dimensie zie je in andere designvormen veel minder terug, omdat het accent in plaats van op de data veel meer op de vormgeving ligt.'

Hoe ontwikkelt het vakgebied informatiedesign zich?

'Bedrijven begrijpen niet zo goed wat infographics inhouden. Ze gebruiken deze visualisaties als marketingtool, terwijl het doel juist is om mensen op een simpele manier iets complex uit te leggen. Ik vind dat een behoorlijk slechte ontwikkeling. De toekomst van het vakgebied is lastig te voorspellen. Je merkt wel dat bedrijven zoals Google voor hun core business totaal geen interesse hebben in informatiedesign.'

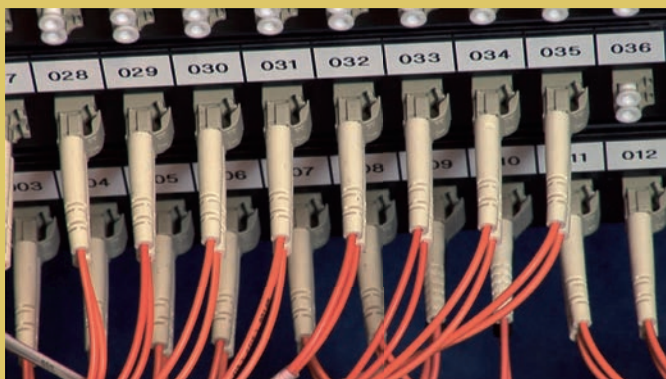
'Nog zoiets: informatiedesign heeft zich zodanig ontwikkeld dat de kijkers dit soort visualisaties als absolute waarheid zijn gaan beschouwen. Men moet zich echter realiseren dat dit soort dingen altijd gepaard gaat met de interpretatie van de maker.' <

Niall MacKellar
volgt de master
Information Design
aan de Design Academy
Eindhoven.

578 Australia

TERUGKIJKEN OP DE KVAN-DAGEN

Op 16 en 17 juni vonden in Assen de zogenaamde KVAN-dagen plaats, de jaarlijks terugkerende studiedagen voor archivarissen en andere informatieprofessionals. Fred van Kan hield er zijn laatste toespraak als voorzitter van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland. Hij werd bij die gelegenheid opgevolgd door Hannie Kool-Blokland, directeur van het Zeeuws Archief. Hannie mocht meteen 'iets leuks' doen: zij overhandigde de Hendrik van Wijnenpenning aan Christian van der Ven, initiatiefnemer, zeven jaar geleden, van het internetforum Archief2.0.

BIG, BIG, BIG

Uiteindelijk gaat het bij zulke studiedagen om de inhoud en die stond geheel in het teken van Big data, Big Archives, Big Archivists en volgens een enkeling 'Big Problems.' Eenvoudig is het inderdaad allemaal niet. Hoe gaan archiefinstellingen om met data, big data zelfs, die zich veelal buiten de instelling bevinden, ergens op het world wide web. Welke rol zien archivarissen voor zichzelf weggelegd: informatiemakelaar, zoals menig bibliothecaris tegenwoordig stelt, of hoeder en duider van binnengehaalde informatie?

BORGEN

Van oudsher is de kern van het archiefwezen het bewaren van betrouwbare en controleerbare informatie (recht en bewijs) opdat de overheid rekening en verantwoording kan afleggen (transparant bestuur). Hoe borg je die functie in het digitale tijdperk? Indien je naast het handelen van de overheid ook de samenleving wilt documenteren, bijvoorbeeld door acquisitie van particuliere archieven, hoe doe je dat dan in een wereld van vluchtige digitale informatie? Het waren nuttige dagen. Op naar de volgende.

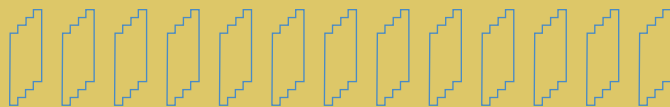

WERKBEZOEK IN AMSTERDAM

'Niet geweest, dan heb je echt wat gemist'

Het digitaliseren van bouwdoosiers is voor veel organisaties een 'hot topic'. Daarom verzorgde de Vereniging SOD onlangs een werkbezoek aan de gemeente Amsterdam. Tijdens twee interessante sessies kwamen zowel de archiveringskant (het edepot) als de proceskant (scanstraat) uitgebreid aan bod. Het gaf de deelnemers veel stof tot napraten, waarbij vooral de rol van metadatastandaarden bij de gemeente Amsterdam veel nieuwe inzichten opleverde.

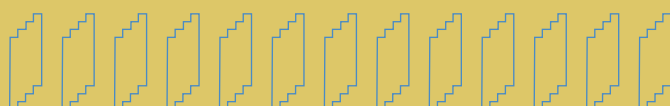
Met een waardevol resultaat, aldus een van de aanwezigen: 'Niet geweest, dan heb je echt wat gemist!'

DOCU

'Ik noem ons allemaal altijd WIM, Weet Iets Meer'

Aldus een van de hoofdrolspelers in *Alles is informatie*, de documentaire van de Vereniging SOD in wording. Paul Iske (onder andere hoogleraar open innovatie) geeft zijn visie op de ontwikkelingen in de informatiesamenleving en doet dat op zijn kenmerkende uitdagende en inspirerende wijze. Nieuwsgierig naar zijn andere quotes? Op 18 november draait de documentaire op het Jaarcongres 'Daar staat een informatieprofessional voor'.

Ebooks in de rechtszaal

Door: Raymond Snijders

Het heeft een aantal jaren geduurd, maar inmiddels is het heel gewoon om online ebooks te kopen of ze te lenen bij een bibliotheek. Maar bibliotheken en consumenten kunnen niet dezelfde dingen met gekochte ebooks doen als met gekochte papieren boeken. Uitgevers gaan ervan uit dat ze je alleen een persoonlijk gebruiksrecht verkopen. Als je een ebook aanschaft, mag alleen jij dat gebruiken. Je mag jouw exemplaar niet weggeven, cadeau doen, doorverkopen, vererven of op een andere manier verspreiden. Om diezelfde reden mogen bibliotheken ebooks niet massaal inkopen en uitlenen, want ook dat is een vorm van verspreiding.

De achterliggende reden is dat de Auteurswet nooit rekening gehouden heeft met het fenomeen ebooks; bovendien gaan alle regels en (Europese) richtlijnen uit van stoffelijke exemplaren. Vanuit de wetgeving bekeken zijn ebooks eigenlijk geen boeken en lijken de regels daarmee niet van toepassing te zijn op ebooks. Zelfs nadat je een ebook gekocht – pardon, gelicentieerd – hebt, moet je toestemming van de uitgevers krijgen als je meer wilt doen dan alleen lezen.

Vanzelfsprekend nemen zowel de kopers van ebooks als de bibliotheken hier geen genoegen mee. De grenzen van wat er wel en niet mag met ebooks worden opgezocht. En dat heeft steeds vaker een gang naar de rechter als gevolg.

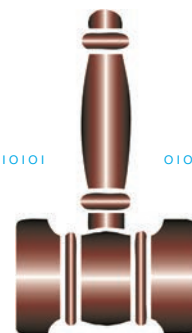
Zo begon vlak voor de zomervakantie Tom Kabinet (Deens voor 'lege kast') met een ebookmarktplaats voor tweedehands ebooks. Via de site van Tom Kabinet kunnen consumenten hun legaal gekochte ebooks uploaden en verkopen. Daar valt qua auteursrechten veel over te zeggen, maar samengevat komt het hierop neer: Tom Kabinet gebruikt een arrest van het Europese Hof van

Justitie als onderbouwing om het distributierecht van ebooks – gelijk aan dat van stoffelijke exemplaren – als uitgeput te beschouwen. Dit betekent volgens Tom Kabinet dat een auteursrechthebbende geen zeggenschap meer heeft over de verdere verspreiding van een werk dat hij of zij op de markt heeft gebracht.

Ook al ging dit zogenaamde UsedSoft-arrest over de verhandeling van softwarelicenties, het biedt voldoende ruimte voor een bredere interpretatie. Onder specifieke voorwaarden, die in het arrest genoemd worden, zou je ook een overdracht van gekochte ebooks kunnen rechtvaardigen. Oftewel: je gekochte ebooks doorverkopen aan anderen. Nog geen maand later stond Tom Kabinet voor de kortgedingrechter: het Nederlands Uitgeversverbond (NUV) eiste dat de ebookmarktplaats zijn activiteiten zou staken. De rechter oordeelde dat de uitgevers niet oneindig hun rechten behouden en dat de werkwijze van Tom Kabinet niet in tegenspraak is met het UsedSoft-arrest. Het bedrijf mag zijn marktplaats vooralsnog continueren. De uitgevers hebben dus nul op het rekest gekregen, al verwees de rechter nog wel naar de proefprocedure die de Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB) aangespannen had tegen de Stichting Leenrecht over het uitlenen van ebooks waarbij eveneens het UsedSoft-arrest aangevoerd werd. Wellicht dat de reikwijdte van het UsedSoft-arrest hier verduidelijkt zou worden door prejudiciële vragen – vragen van uitleg – te stellen aan het Europese Hof van Justitie.

Begin september bleek het in de uitspraak van de zaak van de VOB tegen de Stichting Leenrecht nauwelijks meer te gaan over de interpretatie van het UsedSoft-arrest en

uitputting van het distributierecht. De rechtbank wil wel graag opheldering van het Europese Hof van Justitie, maar spitst de zaak toe op de interpretatie van de (Europese) Leenrechtlijn: kan e-lending worden aangemerkt als uitlenen in de zin van de Leenrechtlijn? De rechtbank wil hierbij specifiek (en alleen) prejudiciële vragen stellen over het mogen uitlenen van downloadbare romans, verhalenbundels, biografieën, reisverslagen, kinderboeken en jeugdliteratuur. Daarnaast gaat het de rechtbank om het one copy, one user-model, waarbij een ebook niet meer beschikbaar is voor anderen indien dit uitgeleend is. In een vervolgvraag wil de rechtbank nog wel weten van het Europese Hof of het distributierecht uitgeput is als uitgevers een

ebook na verkoop beschikbaar hebben gesteld maar ziet dat zelf niet als het belangrijkste argument voor het kunnen uitlenen van ebooks. Het zal hoe dan ook nog ruim een jaar duren voordat het Europese Hof de vragen beantwoordt.

Het NUV heeft ondertussen aangekondigd een nieuwe procedure te starten tegen Tom Kabinet. Het lijkt een veilige aanname dat dit niet de laatste keer zal zijn dat het over ebooks gaat in de rechtszaal. <

Raymond Snijders is senior informatiebemiddelaar bij Hogeschool Windesheim.

advertentie

De VOGIN Najaarscursus PROFESSIONEEL INFORMATIE ZOEKEN

vindt weer plaats
op 4, 5, 6, 11 en 12 november as.
in Wageningen (WUR)

uogin
/ CURSUSSEN

Informatie en aanmelding via
www.vogin.nl

Maak van je telefoon een scanner

Ook al werken we steeds meer digitaal, regelmatig hebben we nog te maken met papieren documenten. Denk bijvoorbeeld aan stukken die ondertekend moeten worden verzonden. Het is handig deze te scannen om ze toe te voegen aan de digitale administratie. Scanners zijn er in allerlei soorten en maten, maar waarom een aparte scanner aanschaffen als je van je telefoon een scanner kunt maken? Zo heb je er altijd een bij de hand.

Door: Leen Liefsoens

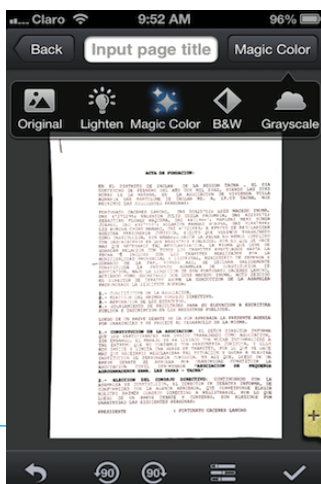
CamScanner

Via de app CamScanner maak je met je telefoon een foto van het document. Maar de app doet natuurlijk meer met dat document dan wat de camera-app van je telefoon ermee kan doen. CamScanner verwerkt de foto zoals een scanner ook zou doen. De app zorgt ervoor dat de foto wordt omgezet in een afdrukbaar document door het perspectief te corrigeren. Ook kunnen er kleurenfilters worden toegepast. CamScanner beschikt tevens over een slider waarmee de beeldkwaliteit van de scans kan worden aangepast. Uiteraard zal een betere beeldkwaliteit grotere bestanden opleveren (en meer geheugen opslokken), maar dit is zeker aanvaardbaar voor diegenen die graag scans van de beste kwaliteit willen hebben. Uiteindelijk kun je documenten opslaan als PDF-bestand en afdrukken of opsturen.

Naast uitgebreide scan-, optimaliseer- en bewerkopties biedt

CamScanner de mogelijkheid om documenten samen te voegen en te beveiligen met een wachtwoord. En CamScanner heeft allerlei handige hulpmiddelen om digitale documenten te ordenen, terug te vinden en te delen. Tekstherkenning is mogelijk, waardoor je achteraf tekst kunt kopiëren of je document op inhoud kunt doorzoeken. Ook zijn de documenten te voorzien van tags. Tot slot kun je ze synchroniseren met de cloud-opslagdiensten Google Drive, Dropbox, Box.com, Evernote en Skydrive.

De gratis versie van de app kent zijn beperkingen. Zo worden gescande documenten voorzien van een watermerk en is het opslaan naar Evernote en Skydrive maar gedurende zeven dagen beschikbaar. Deze beperkingen kun je opheffen door een premium account te nemen. Download CamScanner voor Android, iPhone, iPad of Windows Phone 8 via camscanner.com/user/download. <

Genius Scan

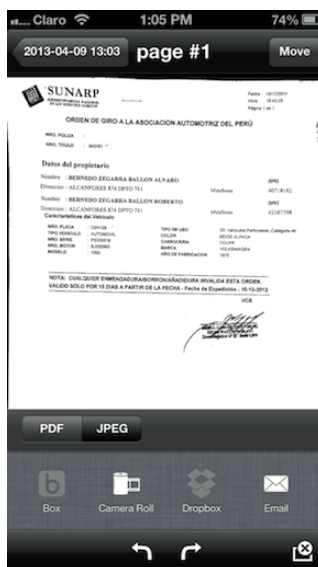
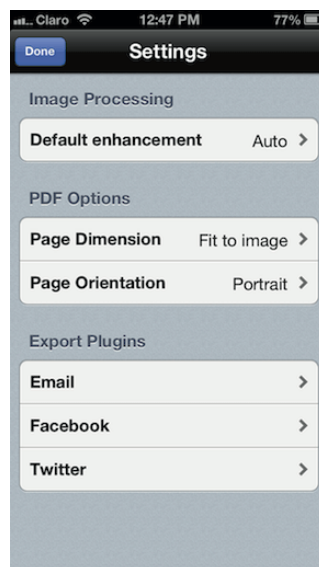
Evenals CamScanner is Genius Scan, een vergelijkbare app, bijzonder populair. Wel verschillen ze van elkaar. CamScanner is de meest complete van de twee, terwijl Genius Scan de meest eenvoudige en ongecompliceerde is.

Met Genius Scan kun je gescande documenten opslaan als PDF en als JPEG. Bestaat het te scannen document uit meerdere pagina's, dan zijn deze samen te voegen tot één PDF- of JPEG-bestand.

Foto's van documenten maak je via de eigen camera-interface van Genius Scan. Scherp stellen tijdens het maken van de foto is niet mogelijk, wat een vagere scan kan opleveren. Je kan daarom beter de foto maken met de originele camera van je telefoon, want die heeft meestal wel de mogelijkheid om scherp te stellen. Daarna kan je met Genius

Scan de foto selecteren uit de galerij en optimaliseren met de aanwezige functies binnen de app. De app wordt geleverd met een paar mooie opties waarmee de ideale paginadimensies kunnen worden gekozen om de best mogelijke scans te krijgen. Een handig optie binnen Genius Scan is dat er een standaard e-mailadres kan worden ingesteld waar gescande documenten naartoe worden verzonden. Wil je synchroniseren met clouddiensten zoals Google Drive of Dropbox, dan moet je de app Genius Scan+ kopen. Deze bevat ook niet de advertenties die de gratis versie van de app wel heeft. Genius Scan is beschikbaar voor Android- en iOS-apparaten. Kijk op thegrizzylabs.com voor de downloadlinks. <

Leen Liefsoens is redacteur van IP.

DAAR STAAT EEN INFORMATIEPROFESSIONAL VOOR JAARCONGRES 2014

18 NOVEMBER 2014

NBC Congrescentrum Nieuwegein

KNVI, NVBA en SOD presenteren het Jaarcongres 2014:
DAAR STAAT EEN INFORMATIEPROFESSIONAL VOOR

Het KNVI Jaarcongres is de grootste jaarlijkse bijeenkomst van informatieprofessionals in Nederland en Vlaanderen. Dit evenement is een uitgelezen kans om nieuwe ideeën en perspectieven te verkennen en te debatteren met vakgenoten.

Je leert van innovatieve denkers en inspirerende keynotes en neemt deel aan hands-on workshops en sessies. Verder vind je natuurlijk ook ongeëvenaarde mogelijkheden om te netwerken, van de vroege ochtend tot de afsluitende borrel. Kortom, een dag waarin we met elkaar visies op de huidige tijdgeest en de diverse IDM werkvelden in kaart brengen.

We zien je graag op dinsdag 18 november!

MELD JE NU AAN VIA WWW.CONGRES.KNVI.INFO

KNVI

Koninklijke Nederlandse Vereniging
van Informatieprofessionals

NVBA

PROFESSIONAL IN HET NIEUWS

Hanna Jochmann-Mannak (31) vierde onlangs met haar collega's het eenjarige bestaan van de Amsterdamse IT-start-up WizeNoze, gericht op de ontwikkeling van kindertechnologie. Jochmann-Mannak promoveerde begin 2014 op een onderzoek naar het online zoekgedrag van kinderen.

Hoe is WizeNoze ontstaan?

WizeNoze is geïnspireerd door wetenschappelijk onderzoek aan de Universiteit Twente waarbij zoektechnologie voor kinderen tussen 2 en 12 jaar werd ontwikkeld. Mijn promotor, Theo Huibers, wilde de resultaten uit dit onderzoek graag op de markt brengen en vond een medestander in Diane Janknegt (CEO). Vanaf dag één ben ik aan de slag gegaan bij WizeNoze als expert op het gebied van kind-computerinteractie. De naam WizeNoze is een grapje als letterlijke vertaling van wijsneus. De dubbele 'z' verwijst naar 'wizzkid', want alle kinderen van nu zijn wizzkids!

Kinderen zijn de snelst groeiende groep internetgebruikers?

Zeker weten! En met name in Nederland, waar bijna alle kinderen thuis en in elk geval op school toegang hebben tot internet.

In je proefschrift onderzocht je het ontwerp van informatieve kindersites. Een van je conclusies was dat kinderen een voorkeur hebben voor een goede zoekmachine.

Kinderen maken bijna altijd gebruik van Google als ze online naar informatie zoeken, maar ze ervaren veel problemen met deze zoekmachine. Het belangrijkste probleem is dat Google veel te veel informatie aanbiedt en dat kinderen het heel moeilijk vinden om te bepalen welk resultaat relevant is voor een zoekvraag en welke bronnen voor hen

betrouwbaar en geschikt zijn.

WizeNose werkt nu aan kindvriendelijke zoektechnologie?

De problemen met Google proberen wij op te lossen door alleen informatie te ontsluiten die geschikt is voor de leeftijd van het desbetreffende kind. Dat gebeurt op basis van automatische leeftijdsclassificatie van tekst. Daarbij helpen we kinderen bij het formuleren van een zoekvraag door leeftijdspecifieke zoek- en spellingsuggesties te bieden. Tot slot passen we het type zoekresultaten ook aan aan de leeftijd van een kind. Jonge kinderen krijgen meer plaatjes en oudere kinderen meer tekst. Mijn taak in dit alles is om de competenties van kinderen hierbij te

vertalen naar de juiste functionaliteit en weergave voor kinderen.

Jullie zijn ook bezig met een nieuwsvertaler voor kinderen?

We ontwikkelen een editor waarmee redacteuren gemakkelijk teksten voor volwassenen om kunnen zetten naar teksten voor kinderen. De redacteur houdt de controle, maar de technologie analyseert voor welke leeftijd de tekst geschikt is, welke woorden te moeilijk zijn, welke zinnen te lang zijn, et cetera. Ook kan de tool automatisch de tekst samenvatten. We hebben onlangs de eerste bèta-versie gelanceerd. Deze versie zijn we aan het doorontwikkelen met de hulp van testklanten.

Wat wilde je vroeger worden?

Op school was ik altijd wel een beetje een strebertje. Dus dat ik uiteindelijk promotieonderzoek ben gaan doen, lag wel voor de hand.

Waarom heb je voor je deze loopbaan gekozen?

Na een aantal jaar mee gedraaid te hebben in de wetenschap, realiseerde ik me dat ik de directe vertaling van onderzoek naar de praktijk heel erg miste. Toen de kans kwam om mijn eigen onderzoek naar de praktijk te vertalen, wist ik niet hoe snel ik ja moest zeggen.

Wat is je favoriete site?

Ik heb veel kinderwebsites bezocht in het kader van mijn onderzoek en dan is Willemwever.nl toch altijd mijn absolute favoriet.

Welk ebook las je het laatst?

Aangezien ik overdag altijd bezig ben met digitale media, lees ik in mijn vrije tijd liever een papieren boek. Zoals laatst *The Lean Startup*, een must-read voor elke IT-startup.

Heeft het papieren boek nog toekomst?

Ik denk dat het altijd voor vrije tijd en creativiteit zal blijven, maar uiteindelijk niet meer functioneel voor werk, informatie of educatie.

De beste app die je kent?

De app van de NS. Die heeft mijn leven als treinreiziger zoveel makkelijker gemaakt.

Vertel iets verrassends over jezelf.

Zingen is mijn lust en mijn leven. Fantastisch om met de kindertjes in mijn zondagschoolklas te zingen. <

Naam en leeftijd

Hanna Jochmann-Mannak (31)

Opleidingen

Bachelor Communicatie- en Informatiewetenschappen (Universiteit Utrecht), Master Communicatiestudies (Universiteit Utrecht)

Vorige en huidige baan

PhD Human Media Interaction aan Universiteit Twente. Sinds 1 september 2013 specialist kind-computerinteractie bij WizeNoze

PROFESSIONAL IN HET NIEUWS

Hanna Jochmann-Mannak (31) vierde onlangs met haar collega's het eenjarige bestaan van de Amsterdamse IT-start-up WizeNoze, gericht op de ontwikkeling van kindertechnologie. Jochmann-Mannak promoveerde begin 2014 op een onderzoek naar het online zoekgedrag van kinderen.

Hoe is WizeNoze ontstaan?

WizeNoze is geïnspireerd door wetenschappelijk onderzoek aan de Universiteit Twente waarbij zoektechnologie voor kinderen tussen 2 en 12 jaar werd ontwikkeld. Mijn promotor, Theo Huibers, wilde de resultaten uit dit onderzoek graag op de markt brengen en vond een medestander in Diane Janknegt (CEO). Vanaf dag één ben ik aan de slag gegaan bij WizeNoze als expert op het gebied van kind-computerinteractie. De naam WizeNoze is een grapje als letterlijke vertaling van wijsneus. De dubbele 'z' verwijst naar 'wizzkid', want alle kinderen van nu zijn wizzkids!

Kinderen zijn de snelst groeiende groep internetgebruikers?

Zeker weten! En met name in Nederland, waar bijna alle kinderen thuis en in elk geval op school toegang hebben tot internet.

In je proefschrift onderzocht je het ontwerp van informatieve kindersites. Een van je conclusies was dat kinderen een voorkeur hebben voor een goede zoekmachine.

Kinderen maken bijna altijd gebruik van Google als ze online naar informatie zoeken, maar ze ervaren veel problemen met deze zoekmachine. Het belangrijkste probleem is dat Google veel te veel informatie aanbiedt en dat kinderen het heel moeilijk vinden om te bepalen welk resultaat relevant is voor een zoekvraag en welke bronnen voor hen

betrouwbaar en geschikt zijn.

WizeNose werkt nu aan kindvriendelijke zoektechnologie?

De problemen met Google proberen wij op te lossen door alleen informatie te ontsluiten die geschikt is voor de leeftijd van het desbetreffende kind. Dat gebeurt op basis van automatische leeftijdsclassificatie van tekst. Daarbij helpen we kinderen bij het formuleren van een zoekvraag door leeftijdspecifieke zoek- en spellingsuggesties te bieden. Tot slot passen we het type zoekresultaten ook aan aan de leeftijd van een kind. Jonge kinderen krijgen meer plaatjes en oudere kinderen meer tekst. Mijn taak in dit alles is om de competenties van kinderen hierbij te

vertalen naar de juiste functionaliteit en weergave voor kinderen.

Jullie zijn ook bezig met een nieuwsvertaler voor kinderen?

We ontwikkelen een editor waarmee redacteurs gemakkelijk teksten voor volwassenen om kunnen zetten naar teksten van kinderen. De redacteur houdt de controle, maar de technologie analyseert voor welke leeftijd de tekst geschikt is, welke woorden te moeilijk zijn, welke zinnen te lang zijn, et cetera. Ook kan de tool automatisch de tekst samenvatten. We hebben onlangs de eerste bèta-versie gelanceerd. Deze versie zijn we aan het doorontwikkelen met de hulp van testklanten.

Wat wilde je vroeger worden?

Op school was ik altijd wel een beetje een strebertje. Dus dat ik uiteindelijk promotieonderzoek ben gaan doen, lag wel voor de hand.

Waarom heb je voor je deze loopbaan gekozen?

Na een aantal jaar mee gedraaid te hebben in de wetenschap, realiseerde ik me dat ik de directe vertaling van onderzoek naar de praktijk heel erg miste. Toen de kans kwam om mijn eigen onderzoek naar de praktijk te vertalen, wist ik niet hoe snel ik ja moest zeggen.

Wat is je favoriete site?

Ik heb veel kinderwebsites bezocht in het kader van mijn onderzoek en dan is Willemwever.nl toch altijd mijn absolute favoriet.

Welk ebook las je het laatst?

Aangezien ik overdag altijd bezig ben met digitale media, lees ik in mijn vrije tijd liever een papieren boek. Zoals laatst *The Lean Startup*, een must-read voor elke IT-startup.

Heeft het papieren boek nog toekomst?

Ik denk dat het altijd voor vrije tijd en creativiteit zal blijven, maar uiteindelijk niet meer functioneel voor werk, informatie of educatie.

De beste app die je kent?

De app van de NS. Die heeft mijn leven als treinreiziger zoveel makkelijker gemaakt.

Vertel iets verrassends over jezelf.

Zingen is mijn lust en mijn leven. Fantastisch om met de kindertjes in mijn zondagschoolklas te zingen. <

Naam en leeftijd

Hanna Jochmann-Mannak (31)

Opleidingen

Bachelor Communicatie- en Informatiewetenschappen (Universiteit Utrecht), Master Communicatiestudies (Universiteit Utrecht)

Vorige en huidige baan

PhD Human Media Interaction aan Universiteit Twente. Sinds 1 september 2013 specialist kind-computerinteractie bij WizeNoze

Frank Huysmans

Maatschappelijk concurreren

‘De bibliotheek onderneemt’ is een van de pijlers onder de strategie die de openbare bibliotheken met elkaar hebben afgesproken. Niet alle bibliotheken lopen er even warm voor. Ook legt men andere accenten bij ‘ondernemerschap’ en is er wat verwarring over de invulling ervan. Moet er eigen geld verdiend gaan worden? Moeten we ‘de markt’ op en dus concurreren met commerciële bedrijven? En mogen we dat eigenlijk wel, als gesubsidieerde instellingen?

De bibliotheek vraagt, de PSO levert. Tot zover niets aan de hand. De PSO's zijn echter geen volledig commerciële bedrijven: voor hun ondersteunende functie ontvangen ze provinciale subsidies. Een hybride situatie die tot de dag van vandaag bestaat. En tot de dag van morgen: in de aanstaande Bibliotheekwet zijn logistieke diensten en ontwikkeling van innovaties bij de ‘provinciale ondersteuningsinstellingen’ (zoals ze in de wet heten) belegd. Hun klanten, met name de grotere bibliotheekorganisaties, zitten intussen niet stil. Ook op lokaal niveau onderneemt, ontwikkelt en innoveert men. Het communiceert prettig met de wethouder als je innovatieprijzen binnenhaalt en je lokale partners hoog opgeven van je dienstverlening.

En ja, men onderneemt ook maatschappelijk om subsidiegelden binnen te halen om eerdere bezuinigingen mee te compenseren. Als de cultuurwethouder de kraan half dichtdraait, paaien we haar collega van onderwijs met educatieve projecten. Of die van sociale zaken met een programma voor laaggeletterden. En als we die programma's ook in de regio kunnen aanbieden bij collegabibliotheken, laten we dat zeker niet na.

Zo kon de situatie ontstaan dat in een aantal regio's lokale bibliotheken en provinciale ondersteuningsorganisaties vergelijkbare initiatieven in de maatschappelijke markt zetten. Welbeschouwd concurreren ze elkaar met gemeentelijke en provinciale subsidies.

De organisaties zelf kun je het niet kwalijk nemen. Die vechten om hun voortbestaan. Het zal de sterke armen van ministerie en Koninklijke Bibliotheek vergen om de maatschappelijke concurrentie te beteugelen.

<

‘Als de cultuurwethouder de kraan half dichtdraait, paaien we haar collega van onderwijs met educatieve projecten’

Frank Huysmans is redacteur van IP, bijzonder hoogleraar bibliotheekwetenschap aan de UvA en zelfstandig onderzoeker en adviseur

In de praktijk blijkt ondernemerschap vooral te bestaan uit een ondernemende houding bij het management. De ogen open houden voor wat culturele en educatieve instellingen doen. Samenwerkingskansen zien en pakken. De band met bestaande publieksgroepen versterken. Nieuwe groepen binnenhalen. Als het eigen verdienvermogen daarmee groeit – iets wat de politiek in toenemende mate van culturele instellingen verwacht – is het mooi meegenomen, maar indien niet, *soit*. Vandaar dat zalvend wordt gesproken over ‘maatschappelijk ondernemen’.

Je kunt er weinig op tegen hebben dat bibliotheken zich wat meer openen voor de buitenwereld en zodoende meer en ander publiek aanspreken. Maar – u voelde mijn ‘maar’ al aankomen – er is wel een ‘maar’. Wat als bibliotheken en hun provinciale serviceorganisaties (PSO's) in elkaars vaarwater belanden? Tussen hen bestaat idealiter een klant-leverancierrela-

Karmac Groep

Pascallaan 68
8218 NJ Lelystad
Tel 0320-286969
info@karmac.nl
www.karmac.nl

De drie bedrijven die samen de Karmac Groep vormen, zijn uw partner bij duurzame oplossingen in document- en informatielogistiek. Door de jarenlange ervaring zijn wij uitgegroeid tot dé specialist op het gebied van informatielogistiek.

> BOEKEN- EN ABONNEMENTENSERVICE

EBSCO Information Services

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

Ilge Subscription Management

Postbus 87592
1080 JN Amsterdam
Tel 020-6441842
Fax 020-6444412
info@ilge.nl
www.ilge.eu

ILGE is al meer dan 25 jaar de meest persoonlijke, betrouwbare partner in abonnementenbeheer. Zowel openbare bibliotheken als medische en bedrijfsbibliotheken genieten van onze deskundige dienstverlening en scherpst mogelijke prijzen.

LM Information Delivery

Van Twickelostraat 13
7411 SC Deventer
info@LMinfo.nl
www.LMinfo.nl

information delivery

LM Information Delivery is al sinds 1972 een toonaangevende leverancier van informatiediensten. Een professionele klantenservice en geavanceerde technologische oplossingen vormen de basis van onze bedrijfsactiviteiten.

Van Dijk Zakelijk

Postbus 486
3990 GG Houten
Tel 088-2345900
Fax 030-6386958
klantenservice@vandijkzakelijk.nl
www.vandijkzakelijk.nl

Leverancier van vakinformatie. Laat het beheer over uw abonnementen-pakket en boekbestellingen aan Van Dijk Zakelijk over, en creëer voor uzelf overzicht en kostenbesparing.

> CONSULTANCY > ADVIESBUREAUS

Infomare

Postbus 333
4530 AH Terneuzen
Tel 0115-608699
www.infomare.eu

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
www.ingressus.nl

Reekx

Charlotte van Pallandtlaan 18
2272 TR Voorburg
Tel 070-3000684
E-mail: info@reekx.nl
www.reekx.nl

> ICT DIENSTVERLENING

BeeSmart

Pieter Bruegelstraat 14
7731 SK Ommen
Tel 088-2337627
Fax 088-2337650
info@beesmart.nl
www.beesmart.nl

BeeSmart is een innovatief ICT-bedrijf met unieke oplossingen voor o.a. cashless dienstverlening, outsourcing, compleet beheerde diensten op het gebied van gaming en wifi, maar ook oplossingen voor printing en telefonie.

> INFORMATIEPROVIDERS

> HOSTS

EBSCO Information Services

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

LM Information Delivery

Van Twickelostraat 13
7411 SC Deventer
info@LMinfo.nl
www.LMinfo.nl

> OPLEIDINGEN

> CURSUSSEN

> BIJSCHOLING

Erasmus Academie

Postbus 1738
3000 DR Rotterdam
Tel 010-4081839
info@erasmusacademie.nl
www.erasmusacademie.nl

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
www.ingressus.nl

GO opleidingen

Postbus 164
2270 AD Voorburg
Tel 070-3512380
Fax 070-3549789
www.GOopleidingen.nl

HvA / Archiefschool

Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
Tel 020-5954788
www.archiefschool.nl

> PERSONEEL

> WERVEN & SELECTIE

> DETACHERING

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
www.ingressus.nl

Randstad/ProBiblio

Opaallaan 1180
2132 LN Hoofddorp
Tel 023-5546275
www.probiblio.nl/randstad

Reekx

Charlotte van Pallandtlaan 18
2272 TR Voorburg
Tel 070-3000684
E-mail: info@reekx.nl
www.reekx.nl

> SOFTWARE

Adlib Information Systems

Postbus 1436
3600 BK Maarssen
Tel 0346-586800
Fax 0346-561655
www.adlibsoft.com

Infor Library and Information Solutions

Pettelaarpark 103
5216 PR 's-Hertogenbosch
Tel 073-6205222
Fax 073-6205298
www.vubis-smart.com

Librix

Postbus 102
7140 AC Groenlo
Tel 0544-471111
Fax 0544-465814
www.nedaplibrix.com

> UITGEVERS

ProQuest

The Quorum, Barnwell Road
Cambridge CB5 8SW
United Kingdom
Tel +44-(0)-1223215512
Fax +44-(0)-1223215513
www.proquest.com

Ook een vermelding
van uw bedrijf?
Bel Esmeralda van Milgen
bij Acquire Media
op 038-4606384
of mail
evanmilgen@acquiremedia.nl.

METAF00R

- Grexmanager
- Juridisch advies
- Projectmanagement
- Rekenkameronderzoek
- Planeconomie
- Opleiding Gemeenteraad
- Aanbestedingsprocedures
- BIZ
- VastgoedBeheerSysteem
- Snippergroen
- Vastgoed op Orde
- Accommodatiebeleid
- Juridisch advies
- Quik Scan Vastgoed
- Uitzenden docenten
- Detacheren trainers
- Payrollen adviseurs
- Werving & Selectie